

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Hana Šmídová

**Roční plán činnosti historického kroužku
pro děti mladšího a středního školního věku**

Olomouc 2019

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci, dne 4. 4. 2019

.....

Hana Šmídová

Poděkování

Děkuji Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph.D., za její odborné vedení při zpracování mé závěrečné diplomové práce a za její cenné rady, jež mi v průběhu práce poskytovala. Také bych chtěla poděkovat své rodině za jejich trpělivost a toleranci, již mi věnovali. Nemohu zapomenout ani na ty, již jsou mi nejbližšími spolupracovníky, a již mají na výsledné podobě naší spolkové činnosti lví podíl.

Obsah

ÚVOD	5
1 DĚTSTVÍ - VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA	7
1.1 Mladší a střední školní věk	8
1.2 Vývoj kognitivních funkcí	9
1.3 Motivace	10
1.4 Socializace	11
2 VOLNÝ ČAS	13
2.1 Vymezení pojmu volný čas	14
2.2 Determinanty volného času	14
2.3 Funkce volného času	15
2.4 Specifika volného času dětí	16
2.5 Výchova mimo vyučování	16
2.6 Požadavky na výchovu mimo vyučování a ve volném čase	18
2.7 Instituce pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase	19
2.7.1 Spolky	21
3 ZÁJMOVÁ ČINNOST DĚTÍ VE VÝCHOVĚ VE VOLNÉM ČASE	22
3.1 Kategorizace zájmové činnosti	23
3.2 Moderní přístupy v pedagogickém ovlivňování volného času	23
3.2.1 Hra	25
3.2.2 Zážitková pedagogika	27
3.2.3 Dramatická výchova	30
3.2.4 Muzejní edukace	31
4 TVORBA VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU	34
4.1 Výukové cíle	35
4.1.1 Taxonomie cílů	35
4.2 Organizace a metody výuky	36
4.3 Materiální prostředky výuky	38
4.4 Obsah výuky	38
4.4.1 Rámcový vzdělávací program	39
4.5 Evaluace výuky	40
5 HISTORY KLUB, ZAPSANÝ SPOLEK – CHARAKTERISTIKA	41
5.1 Založení a registrace spolku	41

5.2 SWOT analýza spolku.....	43
5.2.1 Silné stránky.....	44
5.2.2 Slabé stránky.....	45
5.2.3 Příležitosti.....	45
5.2.4 Hrozby.....	45
5.3 Financování a další zajištění spolku.....	46
6 ROČNÍ PLÁN ČINNOSTI SPOLKU.....	48
6.1 Analýza hodnocení roční činnosti.....	48
6.2 Zpracování ročního plánu činnosti spolku.....	54
6.3 Metodické plány.....	58
6.3.1 Metodický plán č. 1 - „ <i>BYLO – NEBYLO</i> “.....	58
6.3.2 Metodický plán č. 2 - „ <i>KDO JE KDO?</i> “.....	62
6.3.3 Metodický plán č. 3 – „ <i>ZÁMECKÁ ŠKOLA</i> “ – letní soustředění.....	67
6.3.4 Metodický plán č. 4 – „ <i>NOVÝ JIČÍN – SLAVÍCÍ</i> “.....	70
6.3.5 Metodický plán č. 5 – „ <i>VÁNOČNÍ ČAS</i> “.....	73
ZÁVĚR.....	76
LITERÁRNÍ ZDROJE.....	78
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	80
SEZNAM ZKRATEK.....	82
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	82
SEZNAM GRAFŮ.....	82
SEZNAM PŘÍLOH.....	82

ÚVOD

Téma své diplomové práce jsem dlouho zvažovala, nabízelo se zajímavých témat hned několik. Nakonec jsem přece jen rozhodla spojit tzv. příjemné s užitečným a vytvořit plán na roční činnost spolku History klub, z. s. (zapsaný spolek), spolku orientujícího se na společenskovědně zaměřenou činnost pro děti mladšího a středního školního věku. Mohlo by se to jevit jako příliš idealistické, někomu se může zdát, že jde o téma nepřenositelné. Cílem spolku je přiblížení života v minulosti dětem, umožnit jim dotýkat se historie a vnímat ji všemi smysly, dávat věci do souvislostí formou prožitku, hry i dramatického ztvárnění či prostřednictvím prvků muzejní edukace. Ne vždy budeme vycházet z fakt, ne vždy se dochovala, ale i pověsti, někdy možná na hranici fikce, mohou mít svou vypovídací hodnotu a mohou být nositeli sdělení o rodném kraji.

Nabídka volnočasových aktivit je v dnešní době přepestrá, analýza této nabídky v našem regionu však ukázala, že neexistuje žádná organizace, jež by nabízela dětem aktivity zaměřené na historii. Ano, určitě v muzeu formou muzejních programů se děti mohou leccos dozvědět, ale nejde o systematické poznávání svého města a dějin země.

Klub dnes navštěvuje dvacet dětí. Svým nadšením a entuziasmem dávají najevo, že tato práce má smysl, a prokázaly, že jsou schopny své nabyté dovednosti a znalosti předávat dál na akcích pro veřejnost. Z dotazníku uvedeného v příloze č. 4 vyplývá, že mají zájem o pokračování v činnosti, a že tuto aktivitu považují za vhodnou pro trávení volného času. A víme, že vhodně trávený volný čas je nejlepší prevencí dnes rozmáhajícího se rizikového chování.

Hlavním cílem diplomové práce je vytvořit roční plán činnosti spolku History klub, z.s., tedy navrhnout a metodicky zpracovat aktivity zaměřené na poznání města Nového Jičína a osobností, které jsou svým osudem s naším městem a regionem spjaté. Aktivity jsou zakomponovány do programu celoroční činnosti na schůzkách a také do programu letního soustředění, ale mohou být využitelné i jednotlivě například v zájmovém vzdělávání nebo ve školní výuce. Dílčími cíli diplomové práce je popsat formální úkony spojené se založením spolku a jeho řízením, zhodnotit činnost spolku prostřednictvím SWOT analýzy a rovněž prostřednictvím dotazníkového šetření mezi účastníky (dětmi). V teoretické rovině je dílčím cílem diplomové práce charakterizovat pojmy, které

s tématem souvisí, zejména popsat metody a formy činnosti, které History klub, z.s., při své činnosti a práci s dětmi nejvíce využívá.

Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol, z nichž každá obsahuje podkapitoly. První kapitola pojednává o dětství, vymezuje především věkové kategorie mladšího a středního školního věku, následně se pak věnuje konkrétním kategoriím, jež s činností spolku souvisejí, a tím je rozvoj kognitivních schopností, umění vhodné motivace i socializace dětí.

Druhá kapitola pak definuje pojem volný čas, odlišuje ho od pojmu výchovy mimo vyučování, i se všemi faktory, jež ho nějak ovlivňují.

Kapitola třetí je pak věnována zájmovým činnostem dětí ve volném čase i moderním způsobům, jimiž ho lze ovlivnit – hře, zážitkové pedagogice, dramatické výchově i muzejní edukaci.

V kapitole čtvrté se dotýkáme tvorby vzdělávacího plánu, rozebíráme všechny složky této tvorby – cíle, obsah, metody, organizaci.

Pátá kapitola se zabývá už konkrétním spolkem History klub, z. s., jeho vznikem, přibližuje formality spojené se jeho založením a registrací i možnosti jeho financování. Dále je možné v této kapitole nalézt zhodnocení činnosti spolku v podobě SWOT analýzy.

A kapitola poslední, šestá, už obsahuje stěžejní cíl této práce – roční plán činnosti spolku, strukturován do metodik jednotlivých schůzek a letního soustředění. Kapitola je doplněna o analýzu dotazníkového šetření, jehož cílem byla reflexe činnosti spolku z pohledu dětí.

V přílohách lze najít vzory dokumentů potřebných pro založení i pro vedení spolku, dále pak ukázky z aktivit, jež už proběhly, a pomůcek, jež byly upotřebeny a osvědčily se při některých aktivitách. Mohou sloužit jako inspirace k obohacení hodin prvouky, dějepisu nebo občanské výchovy, neboť slouží k lepší fixaci učiva v paměti i k vytváření vazeb a souvislostí mezi tématy.

1 DĚTSTVÍ - VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA

„Pravé kořínky budoucího člověka vězí v dojmech dětství.“

Massimo D'Azeglio

Dětství lze jednoznačně nazvat nejhezčím a nejradostnějším obdobím lidského života. Jen dítě vidí svět bezelstnými očima, jen dítě není schopno bezdůvodně ubližovat svým bližním. To, jakým člověkem se staneme, má kořeny právě v dětství. Často si z dětství odnášíme do budoucna daleko více, než bychom si sami přáli.

Dětstvím začíná životní dráha každého jedince, na počátku je narození a uzavírá je období adolescence, tj. věk cca 14 – 15 let. V tomto období prochází člověk intenzivním vývojem ve všech oblastech – tělesné, intelektuální, jazykové, emocionální i sociální. (Průcha, 2003, s. 41) Školní věk je pak vymezen povinnou školní docházkou, počínaje šestým rokem věku po dalších devět let. (Průcha, 2003, s. 242)

Dle Úmluvy o právech dítěte je jako dítě chápána každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud není zletilosti dosaženo dříve. (Úmluva o právech dítěte, čl. 1)

Vzhledem k tomu, že vychovatelé pracují se skupinami dětí věkově heterogenními, je nezbytná znalost specifik ve vývoji každé věkové kategorie. My si tedy nejdříve vymezíme věkovou kategorii, na niž je tato práce zaměřena – děti školního věku, konkrétně mladšího a středního.

Vágnerová (2012, s. 255-256) dětství člení do šesti kategorií – prenatální věk, novorozenecké období, kojenecké období, batolecí věk, předškolní období a školní věk. Tento je dále diferencován: raný školní věk (6 – 9 let); střední školní věk (9 – 11/12 let) a starší školní věk (12 – 15 let, resp. 2. stupeň základní školy). Hájek (2011, s. 86-99) nám hranice rozdělení školního věku mírně posunuje, a to u mladšího školního věku od šesti až do jedenácti let a střední školní věk od dvanácti do patnácti let. Pojďme si nyní přiblížit jednotlivé kategorie i jejich specifika.

1.1 Mladší a střední školní věk

Způsob, jakým bude dítě zvládat svou roli školáka, závisí na postoji jeho rodičů ke vzdělání, na hodnotě a smyslu, jež vzdělání přisuzují. Neméně důležitou roli ale hrají sociální kompetence dítěte, jimž pedagogové často přikládají větší důležitost, než vzdělávacím schopnostem. Jedním ze stěžejních cílů primárního školství by mělo být vychovat z dětí socializované kulturní bytosti, jež dokáží vztahy navázat a také udržet, které ovládají komunikaci a akceptují společenské normy a pravidla.

Součástí sociálních dovedností raného školního věku je také rozlišování jednotlivých rolí a chování, které se k nim váže a mezi něž patří respekt k autoritám. Podstatnou složkou připravenosti je také jazyková a komunikační vybavenost dítěte, schopnost porozumět mluvenému textu a dovednost samostatně vyprávět (Vágnerová, 2012, s. 260). Dítě v tomto věku ještě ale neumí samo odhadnout své možnosti, ani přijmout zpětnou vazbu a poučit se z ní.

Při rozvoji mravních citů děti vycházejí ze svého okolí, přejímají je od osob, jež vnímají jako autority. Až od osmého roku je dítě schopno být kritické k chování dospělých. Takto se učí rozlišovat dobro od zla, správné od nesprávného. V této době také vznikají nové pocity jako např. pocit křivdy, tréma z veřejného vystoupení. (Hájek a kol., 2011, s. 89-92).

Etapa středního školního věku je obdobím velkých změn, jak v oblasti duševní, tak tělesné. U dětí se objevuje nevyrovnanost, náladovost, citová nezralost v konfrontaci se zralostí rozumovou a tělesnou, zvýšená kritičnost k autoritám. Vágnerová (2012, s. 237) toto období spojuje se snaživostí a pílí a dodává, že se toto období vyznačuje snahou o vytvoření tzv. „*horizontálního společenství*“, neboli vrstevnické skupiny, s čímž souvisí maximální snaha dítěte o sebezprosažení a úspěch ve všech společenstvích, s nimiž přichází do kontaktu. Právě díky možnosti srovnání vlastního výkonu s výkony jiných, je dítě schopno sebehodnotící emoce, sebekontroly a autoregulace. (Vágnerová, 2012, s. 264-265)

Při volbě volnočasové aktivity děti v mladším školním věku přistupují k jakékoli nabízené činnosti s nadšením a vše nekriticky přijímají. S postupujícím věkem je třeba prohlubovat vztah ke koníčkům a motivovat děti, aby jejich zájem byl trvalejšího či specializovanějšího rázu. Cílem této práce je zpracování plánu schůzek spolku

zaměřeného na práci s dětmi výše uvedených věkových kategorií, přičemž gros jeho činnosti spočívá v přiblížení osobností a významných dějinných událostí regionu i seznámení se způsobem života v minulosti. Mezi významné schopnosti důležité pro vykonávání aktivit spojených s touto náplní patří kognitivní funkce – pozornost, chápání, paměť, vnímání; dále je důležitá vnitřní motivace dítěte a s ohledem na formu činnosti – ve skupině vrstevníků i dospělých – je důležitá míra socializace dítěte. A právě na tyto schopnosti je činnost spolku zaměřena, při aktivitách dochází k jejich rozvoji a posílení.

1.2 Vývoj kognitivních funkcí

U dětí ve věku 6 – 9 let je rozumový vývoj silně ovlivněn rozvojem centrální nervové soustavy, prostředím, vyučováním i volnočasovými činnostmi. Vnímání dítěte je zpřesněno, jestliže jsou mu informace předkládány názorně, živě a vyvolávají v něm emocionální reakci. U pozornosti je správné vyvolávat ji motivací a vhodnou pestrou a zajímavou činností. Na dobré úrovni je mechanická paměť. Funkce paměti a její kapacita stoupá se stoupajícím věkem dítěte. Vlastní fantazie se pomalu vytrácí, při vyučování i volnočasových aktivitách dítě uplatňuje tzv. „*fantazii reprodukční*“ – představy učitelova vyprávění, dítě už je schopno odlišit realitu od představ. V oblasti myšlení se zdokonaluje schopnost analýzy a syntézy, vnímá podobnost předmětů a jevů a dokáže zobecnit. Problematické je však ještě chápání abstraktních pojmů a vnímání symbolů. Realistické vidění se odráží v estetickém cítění, vkus dětí je ale stále významně ovlivněn masmédií. Schopnost soustředění ještě není plně rozvinuta, trvá v řádu pár desítek minut. (Hájek a kol., 2011, s. 88-90)

Až okolo 11. – 12. roku věku je dítě schopno svou pozornost ovládat, selektovat i přesouvat. Dokáže už rychle zpracovávat a zapamatovat si informace a kvalita paměti se výrazně zlepšuje, je přesnější a trvalejší, lepší je také výbavnost, čemuž napomáhá využívání logických souvislostí. (Vágnerová, 2012, s. 256-257) Dítě už je schopno analýzy i syntézy a generalizace. Dochází k přechodu od konkrétního myšlení k abstraktnímu, což vede ke zlepšení schopnosti řešit problémy. Z nedostatku zkušeností však mohou při jejich řešení dělat unáhlené závěry. S rozvojem kognitivních schopností souvisí také obohacení jak aktivního, tak pasivního slovníku, jazyk se kultivuje vnímáním a vstřebáváním informací z prostředí, ve kterém se pubescent pohybuje. (Hájek a kol., 2008,

s.

94)

1.3 Motivace

Motivace je jedním z nejdůležitějších faktorů, jež ovlivňují jednání a chování jedince. Má nezastupitelnou roli jak pro dospělé, již jsou jí ale schopni ovládnout vlastní vůlí, tak pro děti, kterým ještě chybí zkušenosti a znalosti, jež by jim usnadnily „namotivování“ se k určité činnosti.

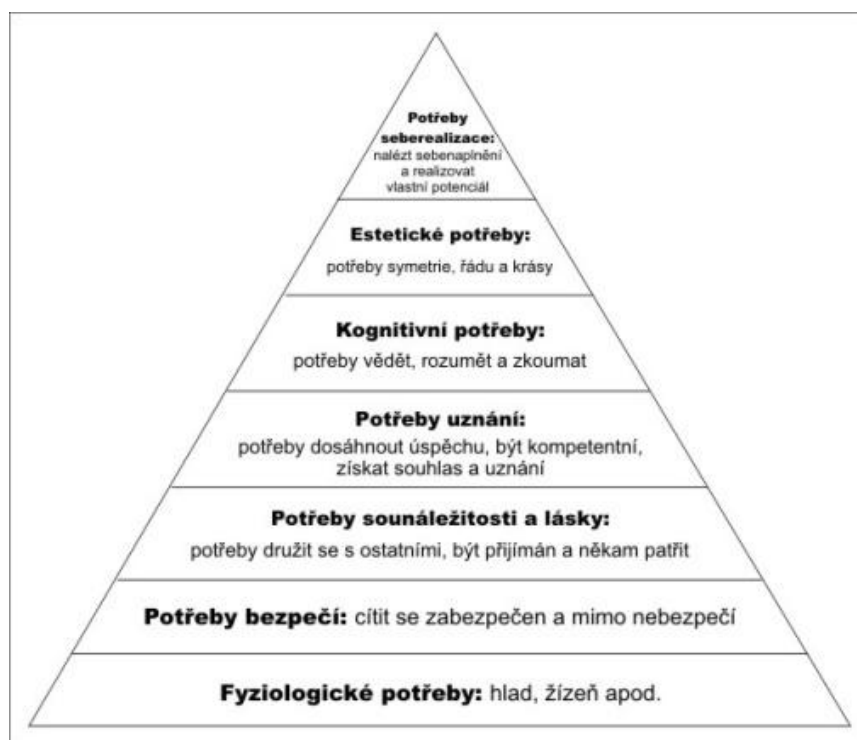
Motivaci vnímáme jako soubor pohnutek, jež vedou k aktivaci jedince (Mešková, 2012, s. 93) a rozlišujeme dvojí: vnitřní a vnější. U volnočasových aktivit převládá motivace vnitřní trvalejšího charakteru, vedoucí k naplnění osobního cíle, neboť těmto aktivitám se děti převážně věnovat chtějí. Petty (1993, s. 40-47) uvádí sedm motivačních faktorů dětí. Mezi tyto faktory při volbě volnočasové aktivity lze určitě zařadit také pobyt ve skupině osob s podobným nebo stejným zájmem, což je podstatný rozdíl oproti školní třídě. Rozhodně však i pro volnočasové činnosti platí jeden nebo více z následujících pěti faktorů:

- *„věci, které se učím, se mi hodí;*
- *kvalifikace, již studiem získám, se mi hodí;*
- *při učení mívám obvykle dobré výsledky a tento úspěch mi zvyšuje sebevědomí;*
- *věci, které se učím, jsou zajímavé a vzbuzují moji zvědavost;*
- *zjišťuji, že vyučování je zábavné“.* (Petty, 1993, s. 40-41)

Při konfrontaci motivačních faktorů dle Pettyho s Maslowovou pyramidou potřeb lze jednoznačně říci, že se zde pohybujeme na horních pěti příčkách – od potřeby sounáležitosti, potřeby uznání, kognitivní a estetické potřeby až po potřebu seberealizace.

Ti, již dojdou té nejvyšší příčky, zvládnou plně využívat svůj potenciál a dosáhnou úplné zralosti. Mezi znaky seberealizovaných lidí patří např. přijímání lidí i s jejich chybami, vnímají skutečnost, snášejí nejistotu, jsou vysoce tvořiví, mají smysl pro humor, vysoce si cení vlastních životních prožitků, pohlížejí na život objektivně, nejsou zahleděni do sebe. (Fontana, 2014, s. 216)

Obr. č. 1: Maslowova pyramida lidských potřeb

Zdroj: <https://www.filosofie-uspechu.cz/maslowova-pyramida-lidskych-potreb/2/>

Motivace vnější je krátkodobá, bývá vyvolaná stimuly a pobídkami. Jakmile pominou, vytrácí se i motivace.

1.4 Socializace

Průcha (2003, s. 216) definuje socializaci jako „celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se tak do společností“. Socializační proces probíhá sociálním učením, komunikací, interakcí i nátlakem a to ve třech etapách a v různých prostředích – nejprve v rodině, kdy se dítě identifikuje s matkou; poté přichází škola, přátelé a vrstevnické skupiny a nastává osamostatňování a hledání své identity a pozice ve skupině. V této etapě se nachází naše skupina dětí. Poslední etapa zahrnuje začleňování do širšího systému sociálních vztahů a rolí. Neochota začlenění některých jedinců klade zvýšené nároky na profesionalitu i lidské vlastnosti pedagogů.

Přibližně okolo devátého roku se stává vrstevnická skupina významným faktorem, ovlivňujícím pozici a chování dítěte, které často předurčí jeho budoucí postavení ve společnosti (Vágnerová, 2012, s. 255). Na rozdíl od raného školního věku, kdy dítě

přijímá novou sociální roli a zvládá základ vzdělanosti, tzv. trivium, dítě středního školního věku si utváří svou identitu, své „já“. Období mladšího školního věku znamená rozvoj zájmů dětí o svět okolo, o přírodu, techniku, dějiny, jiné kraje, nejčastěji hrou, ze které se vytrácí prvky fantazie, bývá bohatší a plánovaná, má pravidla (Hájek a kol., 2011, s. 92). Je to doba soutěžení, děti jsou vnímavější, chápou humor a objevuje se u nich tzv. „*rodičovské chování*“ (Matějček, 2013, s. 72-73). V tomto věku děti nadšeně přistupují k jakékoli nabízené činnosti a snadno vstřebávají informace, aniž si uvědomují, že se učí, nedovedou však ještě posoudit, zda jsou přijímané informace pravdivé.

V kontextu k rozvoji a prohlubování zájmů by byla velká škoda toto období výchovně zameškat.

V období puberty dochází k významnému ovlivnění jejich chování sociálním prostředím, v němž se pohybují. Základy mívají nastaveny z rodiny v podobě hodnotového žebříčku, ale právě v tomto věku se děti vymaňují zpod vlivu rodiny a stále více jsou ovlivňovány vrstevnickou skupinou. Pochybují nad některými mravními zásadami a vytvářejí si vlastní hodnotový systém. O to důležitější je kladení důrazu na motivaci a na posilování pozitivních vzorců v chování člověka, jež s dítětem tráví volný čas a vede ho. (Hájek a kol., 2011, s. 93)

2 VOLNÝ ČAS

„*Modrý hluboký prostor, bílá křídla ptáků, svoboda pohybu, poklid*“ – takto poeticky definuje volný čas v úvodu své knihy Pávková (2008, s. 9) a krásně tak vyjadřuje pocity, jež by měl volný čas u všech vyvolávat – nekonečno, volnost, svoboda ...

Volný čas nebyl v dějinách lidstva vždy samozřejmostí, s technickou revolucí a zvýšenou industrializací v 19. století však začal nabývat na důležitosti a stal se předmětem mnoha výzkumů. Na volný čas neexistuje jednotný názor, přístup každého jednotlivce je velice individuální. Lze na něj také nahlížet z mnoha různých úhlů, jež ovšem nelze posuzovat odděleně:

- **pohled ekonomický** – poukazuje na návratnost investic do smysluplného trávení volného času (odpočatý člověk podává lepší pracovní výkon, zájmová činnost může jedince obohacovat také v informovanosti potřebné k práci či rekvalifikaci), krácení prostředků je vnímáno jako krátkozraké;
- **pohled sociologický a sociálněpsychologický** – sleduje míru ovlivnění mezilidských vztahů a kultivace jedince, případně jeho vymanění z negativního vlivu problémové rodiny a prevence sociálně-patologických jevů prostřednictvím volnočasových aktivit;
- **pohled politický** – poukazuje na nevhodnost zásahů státu formou politického ovlivnění volného času a vymezuje činnosti, jimiž by měl stát volnočasové aktivity podporovat (koncepční přípravou ovlivnění volného času, zakládání a financování organizací, ochrana před nepřiměřenou komercionalizací);
- **pohled zdravotně-hygienický** – sleduje výkonnostní křivku jedince a klade důraz na zdravý tělesný i duševní vývoj člověka;
- **pohled pedagogický a psychologický** – uvažuje o individuálních zvláštlostech a jejich respektování ve volném čase, stejně tak mají volnočasové aktivity umožňovat rozvoj všech složek osobnosti a dávat i prostor pro spontánní jednání. Hlavním úkolem jsou z tohoto hlediska jak výchova ve volném čase, tak výchova k volnému času. (Pávková, 2008, s. 15-17)

Všechny státy, jež ratifikovaly Úmluvu o právech dítěte, se zavázaly zabezpečovat právo dítěte na účast v kulturním a uměleckém životě a napomáhat k tomu, „*aby dětem byly poskytovány odpovídající a rovné možnosti v oblasti kulturní, umělecké, oddechové činnosti a využívání volného času*“. (Úmluva o právech dítěte, 1989, čl. 31 a 32)

2.1 Vymezení pojmu volný čas

Pedagogický slovník volný čas definuje jako dobu, jež zůstává z celého dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu i o vlastní fyzické potřeby, jako čas, s nímž člověk nakládá podle svého uvážení a svých zájmů (Průcha, 2003, s. 274). Kratochvílová (2004, s. 80) říká, že „*volný čas je důležitou součástí života člověka v každém věku ako čas oddychu, regenerácie, uvoľnenia, zábavy, spoločenských kontaktov, seberealizácie v záujmových a iných činnostiach, v ktorých uspokojuje svoje potreby a záujmy.*“ Volný čas tedy může mít mnoho podob dle preferencí jednotlivců, ale na čem se shodují vybraní autoři publikací věnujících se tomuto tématu, je fakt, že v lidech musí vyvolávat pozitivní asociace, a že je nejlépe charakterizován svobodnou volbou a dobrovolností (Pávková, 2008, s. 13; Vyhnálková, 2013, s. 8-9), ať už se jedná o volný čas dospělých, mládeže či dětí. Neoddiskutovatelně by se tedy měl volný čas nacházet na nejvyšších příčkách žebříčků hodnot a stát se součástí životního stylu každého jedince.

2.2 Determinanty volného času

Je mnoho faktorů, jimiž je způsob trávení volného času determinován, mnohými z nich je osobnost člověka ovlivňována již v průběhu ontogenetického vývoje. Vážanský (2001, s. 35) tyto faktory člení na společenské prostředí, aktuální stav společnosti, sociodemografické činitele, psychologické a fyziologické faktory. Podrobnější členění uvádí Vyhnálková (2013, s. 14), přičemž je dělí na **vnitřní** – tzv. demografické činitele (věk a pohlaví); zdravotní stav a fyzické možnosti a psychické charakteristiky; a **vnější**, neboli prostředí, v němž žijeme – rodina; vrstevnická skupina; místo bydliště; celospolečenské podmínky a masmédia.

Tyto determinanty ovlivňují způsob trávení volného času, utváření hodnot a s tím i životního stylu. Jak bylo zmíněno, jsou faktory, jež lze upravit, zmírnit, změnit, ale nelze je vymazat, temperament a charakter patří mezi složky naší osobnosti a jen pílí a vůlí je můžeme ovlivnit, jedná se o vnitřní faktory. Pročteme-li si determinanty vnější, dojdeme k jednotnému závěru – vždy se jedná o prostředí, jež vychovává.

Vážanský (2001, s. 112) dodává, že volnočasová výchova umožňuje jedinci využít plný potenciál volného času za uplatnění jak formálních, tak neformálních výchovných systémů.

2.3 Funkce volného času

Jak už bylo uvedeno výše, volný čas, potažmo aktivity v jeho průběhu vykonávané, mají v člověku vyvolávat libé pocity uspokojení a obecně pozitivní stavy, např. regeneraci tvůrčích sil. Vážanský (2001, s. 32) toto specifikuje na odpočinek a rekreaci, kompenzaci jednostranné zátěže a informace a orientaci (vzdělání).

Kratochvílová (2004, s. 86) vnímá funkce volného času obdobně a shrnuje je do pěti kategorií:

- **zdravotně-hygienické** – zde klade důraz na důležitost volného času z psychohygienického hlediska za účelem oddechu a regenerace sil;
- **seberealizační** – vede k uspokojení individuální potřeb a zájmů;
- **formativně-výchovné** – formuje mravní osobnost jedince, utváří hodnoty a návyky;
- **socializační** – saturuje lidskou potřebu sociálních vtaů a kontaktů;
- **preventivní** – smysluplné a hodnotné trávení volného času vylučuje možnost vlivu sociálně-patologických jevů.

Německý pedagog Horst Opaschowski (Vážanský, 2001, s. 36-38) používá jinou terminologii, funkci volného času nahrazuje pojmem volnočasové potřeby. Jeho do hloubky zabíhající komplexní systém jich zahrnuje osm, jež se navzájem prolínají, a jejich pořadí je individuální. Při nich vycházel z moderních poznatků výzkumů volného času, dovolené a zdraví na konci 20. století:

- **rekreace** – zotavení, osvěžení a zdraví;
- **kompenzace** – život bez pravidel, rozptýlení, potěšení, bezstarostnost;
- **edukace** – poznávání nového, touha po zážitcích, zvědavost;
- **kontemplace** – čas pro sebe samého, sebepoznání, rozjímání, hledání identity;
- **komunikace** – sdělení a sdílení, družnost, sociální i sexuální kontakty;
- **integrace** – sounáležitost se skupinou a součinnost s jejími členy;
- **participace** – spoluúčast, spolurozhodování, angažovanost a sebezpojetí;
- **enkulturace** – kreativní rozvoj, fantazie, spontaneita, účast na kulturním životě ...

Z tohoto zjištění vyplývá, že ve volném čase se má člověk zcela odpoutat od pracovních problémů i starostí všedního dne, aby bylo možno dospět k sebepoznání a k seberozvoji, a tím tak volný čas opravdu prožít, nikoli jen užít.

2.4 Specifika volného času dětí

Dospělý člověk je schopen na základě informací a podnětů ze svého okolí případně zkušeností a možností volit si sám typ, formu a intenzitu volnočasové činnosti. U dětí takové počínání nemůžeme očekávat, volný čas dětí má svá specifika. Od volného času dospělých se liší:

- **rozsahem** – vnímání množství volného času je velice individuální;
- **obsahem** – nabídka aktivit bývá pestřejší než u dospělých, je závislá na věku a individuální preferenci dítěte;
- **mírou samostatnosti a závislosti** – tato veličina je závislá na věku, fyzické i psychické vyspělosti, rodině a regionu;
- **nezbytností (nebo spíše možností) pedagogického ovlivňování** – toto specifikum je závislé na prostředí, v němž děti tráví volný čas (domov, škola, volnočasová instituce, veřejné prostranství), neboť každé prostředí má své výhody i nevýhody. Liší se mírou organizovanosti a možností spontánního chování, ale také bezpečností, dozorem, mírou soukromí, kontaktem s vrstevníky a tím i možností nechat se ovlivnit negativními vzorci chování. (Hájek a kol., 2011, s. 68)

2.5 Výchova mimo vyučování

Zkusme si na tomto místě definovat výchovu jako takovou.

„Výchova je záměrné, cílevědomé působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti a má adaptační, anticipační a permanentní charakter. Výchova je specificky lidská činnost“. (Grecmanová a kol., 2002, s. 50)

Cílevědomost výchovy tkví ve stanovení cíle, jež udává směr k vytyčenému ideálu. Bez stanovení cíle by se nejednalo o výchovu, nýbrž o chaos. Všestrannost zase vyžaduje rovnoměrné zastoupení všech složek – tělesné, pracovní, estetické, etické a rozumové. Člověk by měl být veden k poznání sebe sama, ke schopnosti sebereflektovat vlastní počínání, k pochopení fungování světa, společnosti i přírody, ke schopnosti získávat, uchovávat a analyzovat informace, k dovednostem aplikovat získané vědomosti v praxi i spolupracovat s ostatními lidmi, jejich respektování i ocenění. Adaptace neboli přizpůsobení předpokládá uplatnění jedince v současném světě, anticipace je pohledem do budoucna s požadavkem dalšího vzdělávání. S tímto souvisí také pojem permanence –

soustavné, trvalé a nepřetržité výchovné působení až do smrti. (Grecmanová a kol., 2002, s. 50-53)

Vše výše uvedené je možno zařadit k přirozeným potřebám každého člověka a k hodnotám, jež vyznávají lidé bez ohledu na věk. Zjištěné skutečnosti lze tedy aplikovat jak ve výchově ve volném čase dospělých – andragogice, gerontagogice, tak ve výchově ve volném čase dětí a mládeže. Abychom tato dvě odvětví výchovy ve volném čase odlišili, přichází Pávková (2008, s. 37) s jiným pojmem – výchova mimo vyučování.

Výchova mimo vyučování plní funkci výchovnou, vzdělávací, zdravotní a sociální, je vymezena čtyřmi znaky:

- *„probíhá mimo vyučování;*
- *probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny;*
- *je institucionálně zajištěná;*
- *uskutečňuje se převážně ve volném čase“.* (Pávková, 2008, str. 39)

Souvislost mezi těmito pojmy lze vyjádřit třemi způsoby:

- **výchova volným časem** – jsou aktivity, instituce, metody a formy, jež se využívají ve volném čase;
- **výchova ve volném čase** – souvisí právě se svobodným rozhodováním o způsobu trávení volného času;
- **výchova k volnému času** – utváření kompetencí, dovedností a schopností k hodnotnému využívání volného času i v budoucnu. (Hájek a kol., 2011, s. 69)

A zde, v těchto bodech, nacházíme ony styčné body mezi výchovou mimo vyučování a pojmem volný čas.

2.6 Požadavky na výchovu mimo vyučování a ve volném čase

Kromě obecných výchovných a vzdělávacích zásad, mezi něž patří názornost, cílevědomost, soustavnost, přiměřenost, aktivnost, trvalost a vyzdvihování kladných rysů osobnosti, jež se uplatňují v každém procesu výchovy a vzdělávání, platí ve výchově ve volném čase ještě požadavky specifické.

Pávková (2008, s. 47-48) je definuje takto:

- **požadavek pedagogického ovlivňování volného času** – nutnost citlivého pedagogického vedení, nabídky prostředí, pomůcek, činností a motivace;
- **požadavek jednoty a specifčnosti vyučování a výchovy mimo vyučování** – hlavním cílem je rozvoj osobnosti, ale ve výchově mimo vyučování lze využít specifických prostředků;
- **požadavek dobrovolnosti** – pro výchovu mimo vyučování zásadní, nutnost znát potřeby dětí a umění účinné motivace;
- **požadavek aktivity** – vedení účastníků k podílení na přípravě, realizaci a hodnocení činnosti;
- **požadavek seberealizace** – možnost pro každého uplatnit své schopnosti a specifické vlohy a zažít tak úspěch, velice významný pro zdravý duševní vývoj jedince;
- **požadavek pestrosti a přitažlivosti** – střídání obsahu, metod a forem práce při respektování individuálních potřeb, s tímto souvisí požadavek odpočinkového a rekreačního charakteru;
- **požadavek zajímavosti a zájmovosti** – uspokojování, podněcování, rozvíjení, prohlubování a kultivace zájmů;
- **požadavek citlivosti a citovosti** – vytváření pozitivních emocionálních prožitků a citlivost při vedení;
- **požadavek na sociální kontakt** – prožití volného času v interakci s přáteli, utvoření si svého místa ve skupině;
- **požadavek efektivity** – vyplývá z vnějších podmínek, potřeba hospodárného využití času, peněz, prostor a lidí;
- **požadavek kvality a evaluace** – zvážení a prokázání výsledků práce.

Ačkoli se volnočasových aktivit děti zúčastňují dobrovolně a jsou pro ně většinou vnitřně motivovány, nelze při tvorbě programu výše uvedené požadavky opomíjet, neboť by tak mohlo dojít k demotivaci dětí a k jejich odmítání aktivit.

2.7 Instituce pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase

Institucí zabývajících se volnočasovými aktivitami pro děti je mnoho, nelze, a ani nechceme, na tomto prostoru provést kompletní výčet. Jak už z názvu kapitoly vyplývá, není nutné ani žádoucí, aby se vždy tyto aktivity odehrávaly na půdě školy. Přesto mezi institucemi najdeme na prvním místě školská zařízení – již tradičně školní družiny a kluby a střediska volného času buď v podobě domů dětí a mládeže, které uskutečňují činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání, anebo stanic zájmových činností zaměřených na jednu oblast zájmového vzdělávání. (Vyhláška č. 74/2005 Sb., § 3)

Zatímco družiny a kluby jsou určeny vždy pouze pro žáky dané instituce, pod níž mají působnost, a poskytují jak příležitostné, tak pravidelné činnosti doplněné o nabídku spontánních činností, střediska volného času jsou otevřena pro širokou veřejnost i z řad dospělých účastníků a činnosti nabízí formou pravidelné a táborové činnosti, ale také formou činností příležitostných, osvětových, vzdělávacích a soutěžních. V těchto zařízeních činnost s dětmi vykonávají kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci.

Pro klienty do 26 let v obtížné životní situaci poskytují nabídku také nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, patřící buď mezi nestátní neziskové anebo příspěvkové organizace. Jejich funkcí je především prevence sociálně-patologických jevů a nabízejí různé činnosti od poradenské, přes přípravu na vzdělávání, osvětovou činnost, po spontánní nabídku sportovních, zábavních i seberozvojových činností. Umožňují vysokou míru participace na tvorbě volnočasových aktivit. (Hájek a kol., 2011, s. 153)

Oblast volného času nabízí široký prostor pro nabídku aktivit i jiných než školských zařízení. Uvolnění nesvobodného sevření po roce 1989 dalo možnost vzniknout nejen živnostenskému podnikání s dětmi a mládeží, ale také vznikl prostor pro obnovu činnosti mnoha nestátním neziskovým organizacím, např. v podobě sdružení dětí a mládeže – Junák, YMCA, Česká tábornická unie, Český svaz tělovýchovy, Duha, Pionýr, apod.

„Neziskové organizace jsou charakterizovány jako takové organizace, které nevytvářejí zisk k přerozdělení mezi své vlastníky, správce nebo zakladatele. Zisk sice mohou vytvořit, ale musí ho zase vložit zpět do rozvoje organizace a plnění jejího poslání.“ (Co je to neziskový sektor?, [cit. 2019-03-23])

V lednu 2014 bylo rekonfigurováno soukromé právo a jeho součástí se stal nový Občanský zákoník. V něm jsou aktuálně uvedeny tyto neziskové organizace:

- **nadace a nadační fondy** – sdružení majetku sloužící ke konkrétně vymezenému účelu;
- **sociální družstvo** – slouží především k sociální a pracovní integraci znevýhodněných osob.;
- **ústav** – ustavené za účelem provozování určité společensky prospěšné činnosti, funguje spíše na zaměstnaneckém principu.;
- **obecně prospěšná společnost** (založené pouze do roku 2014, dnes ústavy);
- **evidované právnické osoby** – církevní neziskové organizace;
- **spolky** (dříve občanská sdružení) – mají členský charakter, patří zde většina výše uvedených sdružení dětí a mládeže a spousta malých organizací na regionální úrovni. (Co je to neziskový sektor?, [cit. 2019-03-23])

Většina nestátních neziskových organizací je spojována s pojmem filantropie neboli láskou k bližnímu, s ohledem na jejich společenskou prospěšnost. Neziskové organizace nejsou řízeny státem, nevznikají přičiněním státu a nejsou zde proto, že si to přeje stát. Přejí si to občané a také občané se na těchto aktivitách dobrovolně podílejí. A teprve tyto aktivity jsou státem podporovány, ať už formou přispívání na činnosti a provoz neziskové organizace, či formou podpory případných donátorů prostřednictvím možnosti daňových úlev. (Rektořík, 2010, s. 26-27)

Neziskové organizace mají nezastupitelné místo, neboť suplují funkci státu tam, kde by stát nemohl jednat pružně a neměl by k dispozici dostatek jak finančních prostředků, tak pracovních sil v podobě dobrovolníků, a to konkrétně v oblasti společensky prospěšných činností.

Pro potřeby této práce se nyní ze všech neziskových organizací zaměříme na spolky.

2.7.1 Spolky

Nový občanský zákoník definuje spolky jako dobrovolný a samosprávný svazek, založený aspoň třemi lidmi, jež spojuje společný zájem, k jehož naplňování spolek slouží. Pokud se zakladatelé shodnou na znění stanov, mohou podat návrh na zápis spolku do veřejného rejstříku. (Zákon č. 89/2012 Sb., § 214 a § 222) Stanovy musí obsahovat aspoň tyto údaje:

- **název a sídlo spolku** – název musí vždy obsahovat slovo „spolek“, nebo „zapsaný spolek“ či jen zkratku „z. s.“;
- **účel spolku** – za jakým účelem vznikl a co bude náplní jeho činnosti;
- **práva a povinnosti členů spolku** – právo volit a být volen do statutárního orgánu, povinnosti souvisí s funkcí člena;
- **určení statutárního orgánu** – zpravidla to bývá členská schůze a výbor spolku.

Jako hlavní činnost spolku nemůže být žádná výdělečná činnost, za hlavní lze považovat uspokojování a ochranu zájmů, k jejichž naplňování byl spolek založen. Vedlejší činností může být i výdělečná činnost, zisk však musí být použit pouze pro spolkovou činnost, včetně správy spolku, a vztahuje se na něj Zákon č. 582/1992 Sb., o daních z příjmů. (Zákon č. 89/2012 Sb., § 217)

3 ZÁJMOVÁ ČINNOST DĚTÍ VE VÝCHOVĚ VE VOLNÉM ČASE

Zájmová činnost je vnímána jako „*cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci.*“ (Pávková, 2008, s. 92)

Zájmy bývají vyvolány potřebami, mohou být žádoucí i nežádoucí. Zajímavá, chceme-li zájmová, činnost nebo předmět má pro jedince vysokou hodnotu, což je hlavním hnacím motorem, motivací, k aktivnímu kontaktu s touto činností. Zájem je tedy aktivačně-motivační vlastnost, vede osobnost k činnosti a vyvolávají pohnutku (motiv) k činnosti zaměřené určitým směrem, s věkem se mění, ale může se i prohlubovat. (Pávková, 2008, s. 92-93)

Zájmy můžeme dělit podle úrovně činnosti na aktivní (produktivní), při nichž je zájmová činnost přímo vykonávána a produkuje nějakou hodnotu, a receptivní, při nichž se jedinec pouze zaměřuje na vnímání předmětu zájmu. Obě činnosti se mohou prolínat. Podle intenzity zase může jít o zájem povrchní anebo hluboký, intenzivní. Jen intenzita může vést k překonávání překážek při cestě za cílem, jen intenzivní zájem člověka obohacuje a rozvíjí v mnoha oblastech osobnosti. Hledisko časového trvání nám dělí zájmy na krátkodobé, dočasné, přechodné a trvalé, což je ovlivněno vývojem a zráním jedince. Dle koncentrace zase rozlišujeme zájmy mnohostranné nebo jednostranné, přičemž lze říci, že mnohostranné zájmy nelze považovat za hluboké, neboť nelze se věnovat hluboce více věcem na sto procent. Zda je zájem žádoucí nebo nežádoucí nám zase určuje hledisko společenských norem. Žádoucí zájmy je třeba uspokojovat a prohlubovat, neboť vedou k celkovému rozvoji osobnosti, zájmy nežádoucí zase vhodným pedagogickým vedením eliminovat. (Pávková, 2008, s. 92-93)

Provozování zájmové činnosti může mít různou podobu – formu, od spontánních individuálních činností, přes organizovanou skupinovou v kroužcích, klubech a oddílech, po hromadnou na festivalech, slavnostech a soutěžích. (Pávková, 2008, s. 99)

3.1 Kategorizace zájmové činnosti

Nejčastěji se však setkáváme s členěním zájmových činností podle obsahu a to na:

- **pracovně-technické** – vedou ke zdokonalování manuální zručnosti a k umožnění jejich uplatnění v praxi, prohlubují zájem o tvořivé činnosti, rozvíjejí technické myšlení a představivost (práce s různými materiály, modelářství, montáže a demontáže, elektrotechnika, elektronika, výpočetní technika, opravy, gastronomie ...);
- **přírodovědné** – prohlubují vědomosti o dění v přírodě, pěstují v ztaz k ochraně přírody (pěstitelství, chovatelství, rybářství, včelařství, návštěvy muzejí, horniny, nerosty, pozorování vesmírných těles ...);
- **estetickovýchovné** – rozvíjejí estetické cítění, podporují vztah ke kulturním hodnotám i k vlastním tvořivým aktivitám (výtvarné techniky, estetizace prostředí, zpěv, tanec, hra na hudební nástroj, recitace, návštěvy kina, divadla ...);
- **tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření** – pomáhají zvyšovat fyzickou zdatnost a psychickou odolnost, podněcují vztah ke zdravému životnímu stylu (pohybové hry, gymnastika, kondiční cvičení, zimní a vodní sporty, turistika pěší, vodní i cykloturistika ...)
- **společenskovědní** – vedou k poznání aktuálního dění ve společnosti i historických souvislostí (poznávání památných míst, historických objektů i osobností regionu, sběratelství, významná výročí, lidové tradice ...). (Pávková, 2008, s. 94-97)

3.2 Moderní přístupy v pedagogickém ovlivňování volného času

Spousta tradičních aktivit už v kontextu dnešní přetechnizované a konzumem přesycené doby neobstojí, je nutné přicházet s inovativními metodami i celkovými přístupy, jež umožňují získávat dnes vysoce hodnocené zkušenosti. A ty se nejlépe získávají děláním, zkoušením a pozorováním, při čemž probíhají psychické procesy (vnímání, myšlení, snahy a cítění). Prožité tak zůstává dlouho uchováno v paměti a dochází ke kvalitativním změnám v osobnosti a chování člověka. (Macková, 2004, s. 23-24) Hájek a kol. (2011, s. 57) uvádí, že „v současnosti vznikají netradiční a perspektivní způsoby poznávání nebo ztvárnění skutečnosti, které rozšiřují možnosti volnočasových aktivit a jejich individuální využívání člověkem“. V období po revoluci nastal rozmach volnočasových aktivit jak pro děti, tak i pro dospělé, vycházejících

z regionálních podmínek, s různorodým obsahem i způsobem realizace. Při kulturních i vzdělávacích institucích vzniká velké množství výchovně – vzdělávacích programů, jejichž cílem je obohatit učivo všech stupňů škol. Náplň těchto aktivit je pestrá, koresponduje s náplní zájmových aktivit – přírodovědné, společenskovední, turistické, vlastivědné a technické, ale navazuje na osnovy příslušných předmětů. Je vyžadován respekt k odborné správnosti i aktuálnosti informací, jež by měly vycházet z vědeckých poznatků poslední doby. (Hájek a kol., 2011, s. 56-57)

Kaščák a Pupala (s. 92) odkazují ve své publikaci na koncepci globální výchovy Pikea a Selbyho, v níž autoři poukazují na nutnost odklonu od mechanistického k systémovému/holistickému pohledu na svět. K jeho základním principům patří *„porozumieť fungovaniu častí systému vyžaduje pochopiť vzťahy v celom systéme; javy a události sú dynamicky a systematicky prepojené v čase a priestore; pozorovaný a pozorovateľ sú vo vzájomnej, obojsmernej interakcii, objektivita je relatívna; intúícia a iné duchovné schopnosti sú rovnako dôležité jako racionalita; preferovanie syntetického prístupu k poznávaniu; problémy sa skúmajú vo vzájemných prepojeniach; poznanie sa nedá rozdeliť do odborov a oblastí; človek je súčasťou prírody a je závislý na prírodných systémoch; poznanie má mať globálnu, nie špecializovanú povahu.“* (Kaščák a Pupala, 2009, s. 93)

V současném školství však na mnoha místech ještě stále přetrvává izolovaný pohled na problémy a poznání. Stále převládá důraz na abstraktní učení, namísto praxe a získávání zkušeností a smyslového poznání, nedostatečná propojenost školy s místní komunitou, vzájemná soutěživost mezi žáky, jež podporuje egoismus a bezohlednost, málo prostoru je věnováno rozvoji postojů a hodnot nebo rozvoji individuálních schopností žáků. (Kaščák a Pupala, 2009, s. 94)

O rozklíčování rozdílů mezi tradiční a moderní pedagogikou se pokouší Průcha (2013, s. 47). Spatřuje je převážně ve formování jedince, přičemž říká, že pedagogika tradiční vychází ze *„spasitelských“* koncepcí a v důrazu na významnost školských institucí. Oproti tomu pedagogika moderní využívá vědecký výzkum jako zdroj objektivního poznání a edukační realitu neomezuje jen na školské instituce a prostředí. Definuje ji jako edukační vědu, probíhající v různých prostředích, která se odlišují různými zúčastněnými subjekty, obsahem, formami a intenzitou edukačních procesů. (Průcha, 2013, s. 72)

Paradoxem školství 21. století je fakt, že za moderní, přínosné a efektivní pedagogické přístupy, dnes velmi populární, jsou považovány metody, jež mají hluboké historické kořeny. Lze zde zařadit všechny proudy alternativních pedagogik – Marie Montessori,

Freinetovská škola, Waldorfská škola či Jenský plán. Na podobných principech propojení teorie s praxí pak stojí zážitková pedagogika, hra i dramatická výchova a muzejní edukace. Těmito metodami se budeme hlouběji zabývat v následujících kapitolách, kde se seznámíme s jejich zásadami a principy a možnostmi využití ve volnočasových aktivitách.

3.2.1 Hra

Jednou ze stěžejních metod výuky je hra. Hrou není míněno, že by si děti měly jen nezávazně hrát, nýbrž propojení teorie s reálným životem. Počátky této metody spadají do doby „učitele národa“ Komenského. Není problémem dneška, že žáci projevují malý zájem o učivo. V době Komenského tomu nebylo jinak, proto hledal způsoby a možnosti, jak děti upoutat, a alternativu našel v zásadě „Schola ludus“¹, v dramatizaci reálných situací ze života, s nimiž se žáci mohli setkávat, od seznámení s přírodou, člověkem, řemesly, morálkou, vedením domácnosti, až po státní správu. (Morkeš, 2006)

Dle definice v Pedagogickém slovníku (Průcha, 2003, s. 75) je hra „*forma činnosti, která se liší od práce i od učení ... Hra má řadu aspektů: aspekt poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, tvořivostní, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický a terapeutický*“. Hře se člověk věnuje po celý život, k některým hrám jsou nutné pomůcky – hračky, rekvizity, sportovní pomůcky, může být určena jednotlivcům i různě velkým skupinám. Většina her je založena na sociální interakci a průběh má explicitně daná pravidla určená hráči nebo společenskými konvencemi.

Her najdeme nespočet, dělíme je podle zapojených psychických procesů, podle obsahu, počtu hráčů, délky, prostředí atd. Jsou hry, jež lze nazvat „životem nanečisto“, kdy je v modelových situacích umožněno zkoušení nových rolí a typů chování. Propojení hry se životem spočívá v emocích a interakcích, ke kterým v průběhu hry dochází.

Mezi základní rysy hry patří:

- **výzva** – při hře je nutno využívat náročné zdroje a postupy, které v životě nejsou běžné;
- **přitažlivost** – přitažlivost lze zvýšit pomocí počáteční motivace;
- **pravidla** – i nestrukturovaná hra je dána pravidly;
- **přiměřená věková skupina** – s ohledem na složitost pravidel, využitý terén i požadované dovednosti je třeba volit vhodnou věkovou kategorii;

¹ Škola hrou

- **speciální čas/místo** – některé hry vyžadují specifickou atmosféru, čas i prostor;
- **fyzická, psychická a emocionální bezpečnost** – požadavek bezpečnosti je nutný vzhledem k tomu, že hra má vést k rozvoji osobnosti nikoli k jeho ponížení, a účastníci jsou někdy nuceni vystoupit ze své komfortní zóny a zkoumat problematické části vlastní osobnosti. (Franc a kol., 2007, s. 66-67)

Činčera (2007, s. 10) na rysy hry nahlíží ještě z mírně jiného úhlu, k pravidlům přidává hru jako znak – symbol, něco, co není doopravdy; emocionální angažovanost – vzrušení ze zkoušky vlastních schopností a dovedností; soutěž – proti někomu, nebo něčemu, např. časovému limitu; a cíl – u hráčů výhra a u pedagogů přivést k určitému postoji nebo dovednosti.

Neuman a kolektiv (2000, s. 146) zmiňuje několik hledisek, podle nichž lze hru rozlišit:

- **místo, prostředí, čas** (hry v terénu, v klubovně, ve městě, noční hry ...);
- **množství a uspořádání účastníků** (hry individuální, pro skupiny, týmy ...);
- **formy a zaměření činnosti** (soutěživé hry, společenské hry, hraní rolí, kooperativní hry, pohybové hry, zábavné hry, hry málo strukturované, hry s pravidly, poznávací hry, didaktické hry);
- **použité pomůcky a materiály** (stolní hry, hry s maskami, hry s loutkami, výtvarné hry);
- **charakter a trávení činnosti** (pomalé, napínavé, časově krátké);
- **náročnost na přípravu a zkušenosti vedoucího** (hry bez přípravy, nutnost předcházející zkušenosti, dlouhodobá příprava).

Jirásek (2006, s. 4) hrdě prohlašuje, že „hra je symbolem české podoby zážitkové pedagogiky“, přičemž srovnává nosné prvky světového zážitkového Outward Bound – výzvy, dobrodružství při dlouhém pobytu mimo civilizaci; a zážitkové pedagogiky u nás – hru.

3.2.2 Zážitková pedagogika

Význam prožitku je znám od pradávna, v roce 1585 byl údajně využit jako pomůcka pro žáky k zapamatování významného data mírně kuriózním způsobem – prožitkem byl výprask, který žáci v tento den utržili. (Morkes, 2006) Možná nepedagogické, leč asi účinné.

Pro vznik zážitkové pedagogiky v České republice je stěžejní dílo Jana Amose Komenského, jenž vždy razil zásadu celostního vzdělávání – ducha, jazyka, srdce a ruky, a byl přesvědčen, že nejdůležitější zkušenost se získává prostřednictvím vlastních smyslů. Ve *Velké didaktice* upozorňuje na propojení teorie a praxe, propojení jednotlivých vyučovacích předmětů a podpory samostatného vzdělávání a řešení problémů, motivovaného vlastním zájmem. (Franc a kol., 2007, s. 12)

Tuto základní tezi zážitkové pedagogiky potvrzuje Kratochvílová (2004, s. 227) triádou „*srdce (zážitok) – ruka (činnost) – rozum (poznatky)*“, jež vede k získávání sebevědomí, emancipaci i pochopení smyslu života i světa.

K rozvoji zážitkové pedagogiky přispěl obecný zájem o českou historii a přírodu, jenž vzrostl v polovině 19. století a vyústil v založení Sokola a Turistického klubu. Počátkem 20. století pak přišla inspirace z anglosaského prostředí v podobě skautského hnutí a amerického hnutí lesní moudrosti – woodcraft. To vše výrazným způsobem ovlivnilo ve 20. letech 20. století mnohé české pedagogy, organizovaly se letní tábory, experimentální školy a vzdělávací kurzy. Svůj podíl na tom měl se svým dílem také Jaroslav Foglar, jenž podporoval rozvoj práce s dětmi a mládeží v neformálních skupinách a stavěl na několika pilířích – ovlivňování sebe sama a vztahu k ostatním lidem, schopnost sebekontroly a nezávislé přijímání rozhodnutí.

V roce 1974 do ČR pronikly informace o organizaci Outward Bound a v roce 1977 vznikla Prázdninová škola Lipnice, jež pod hlavičkou SSM přestála období komunismu. V současnosti se jedná o neziskovou organizaci, stavějící na rozvoji silné osobnosti schopné sebereflexe a připravené ke spolupráci s jinými. (Franc a kol., 2007, s. 12-15)

Existuje mnoho synonym – pedagogika zážitková, výchova prožitkem, výchova v přírodě či výchova dobrodružstvím. Tyto pojmy se vzájemně prolínají a doplňují. Průkopníkem a velkým propagátorem zážitkové pedagogiky v České republice se stal

časopis Gymnasion, v jehož prvním čísle (Jirásek, 2004, s. 13-15) je diferencován rozdíl mezi pojmy prožitků a zážitků. Pojem prožitek je zde vymezen přítomné aktivité, ať už tělesné nebo myšlenkové, proces lze nazvat výchovou prožitkem, a pojem zážitek zase aktivité minulé, vyvolané ve vzpomínkách, odtud tedy teoretický pojem – zážitková, nebo prožitková, pedagogika.

Celý systém zážitkové pedagogiky je vystavěn na čtyřech principech:

- 1) **cyklus učení prožitkem** – založen na prožitku; ohlédnutí za prožitým (Co se dělo?); hodnocení (Co bylo dobře/špatně a proč?); plánu změn (Jak to bude příště?); to vše vede k získávání nových zkušeností. (Pelánek, 2013, s. 22) Schéma nám znázorňuje Kolbův cyklus.

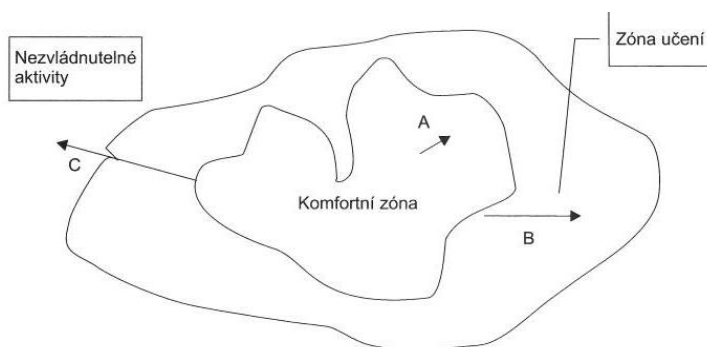
Obr. č. 2: Kolbův cyklus

Zdroj: Zážitková pedagogika: Handouty pro učitele, 2018, [cit. 2019-03-29]

- 2) **flow** – „ponoření účastníků do fiktivní akce, při kterém se mění subjektivní vnímání času, emoce i vzájemné jednání účastníků ...“. (Činčera, 2007, s. 17)
- 3) **komfortní zóny** – přičemž zóna A účastníkům nepřináší výzvu, ale ani učení, v zóně B vystupují ze svého komfortu, je ale zvládnutelná, rozšiřuje hranice komfortu, přináší učení a zvyšuje sebevědomí a zóna C vystavuje účastníky stresu a může být destruktivní. Každý účastník má však komfortní zónu jinou. (Činčera, 2007, s. 19)

Obr. č. 3: Komfortní zóna

Zdroj: Činčera, 2007, s. 19

4) princip dobrovolnosti – každý účastník si volí sám úroveň přijímané výzvy. (Činčera, 2007, s. 20)

Cílem zážitkové pedagogiky se tak stává rozvoj jedince v nejrůznějších aspektech jeho osobnosti.

Prožitek má několik znaků, jež zvyšují jeho význam:

- **nenahraditelnost** v lidském životě – jedná se o jedinečnou událost ohraničenou v prostoru i čase;
- **jedinečnost** – nelze dosáhnout téhož vyznění u různých situací;
- **individuálnost** – na základě zkušeností a osobnosti prožívá každý jedinec stejnou situaci jinak;
- **intencionálnost** – nelze prožít něco bez sounáležitosti „prožívajícího“ na prožitku;
- **nepřenositelnost** – nelze vyprávěním o prožitku dosáhnout téhož prožitku;
- **komplexnost** – zapojení tělesné i duševní stránky osobnosti. (Hanuš, 2009, s. 12-13)

Význam důležitosti zažitého oproti slyšenému a viděnému v učení dítěte je vyjádřen tabulkou zapamatování informací.

Obr. č. 4: Zapamatování informací

	SLYŠENO	VIDĚNO	ZAŽITO
po 3 týdnech	70 %	72 %	85 %
po 3 měsících	10 %	32 %	65 %
„motto“	<i>co slyším, to zapomenu</i>	<i>co vidím, to si zapamatuji</i>	<i>co zažiji, to dokážu použít</i>

Zdroj: Zážitková pedagogika: Handouty pro učitele, 2018, [cit. 2019-03-29]

3.2.3 Dramatická výchova

V současné moderní pedagogice určitě má zajisté své místo dramatická výchova a i k výchově ve volném čase bezesporu patří. V devadesátých letech 20. století zesílily hlasy volající po zařazení dramatické výchovy do kurikula základního vzdělávání. Ve vyučování dochází k odklonu od dříve preferovaného osvojování vědomostí a dovedností k přístupu, jenž přispívá ke kultivaci postojů, schopností, charakterových vlastností a psychických procesů. A právě metodika dramatické výchovy je založena na učení zkušenostním, kooperativním a celostním, nejen v oblasti osobnostně sociální, nýbrž i v oblasti umělecké. Do středu vyučovacího procesu je v případě dramatické výchovy stavěno dítě, kreativní dítě se stává aktivním spoluvůrcem a partnerem. Hlavní principy dramatické výchovy spočívají v aktivní činnosti dítěte, jež zde uplatňuje své předchozí zkušenosti a zážitky a přetváří je v aktuální prožitek. Učí se řešit různé situace a vidět svět očima druhých. To vše je propojeno s principem hry. Takové propojení dětem dává smysl, který si děti zasazují do svých struktur, a který může vést k pozměnění hodnot a postojů. (Marušák a kol., 2008, s. 6-8)

V případě výuky nejde o to pravé „dělání divadla“, ale o vnímání jazyka, porozumění a práci s ním, o kultivaci jazyka i celé osobnosti. Metody a prvky dramatické výchovy tak mohou být ve výuce uplatňovány i mimo tento obor. Základním principem je „hra jako“ a „hra na“, neboli rolová hra ve fiktivní situaci. Hraní samo o sobě vždy vede k rozvoji jeho aktérů v mnoha oblastech lidského života. Obsahy dramatické výchovy nabízejí mnoho situací, dějů, postav a míst, někdy jde o situace známé, jež vyžadují nastudování, jindy přicházejí tady a teď bez možnosti hlubšího zkoumání, nastudování není možné. V takovém případě nastupuje další zásadní princip dramatické výchovy – improvizace, hra bez přípravy. (Marušák a kol., 2008, s. 9-10)

Jak bylo zmíněno výše, látku vhodnou k dramatizaci najdeme v různých oblastech. Inspiraci, náměty a hlavně kde je hledat, vyjmenovává Machková na stránkách Tvořivé dramatiky (2013, s. 1-20). Lze je najít v mytologii a starověké literatuře, středověké epice, pohádkách, literatuře pro děti a mládež, televizní dramatické tvorbě, výtvarném umění, v hudbě i historické literatuře, tou může být beletrie, román, povídka, ale také literatura populárně naučná či učebnice. Je možnost čerpat také z pověstí, jež ale nejsou příliš doporučovány pro stručný děj a chabou zápletku, mohou se však stát východiskem pro učivo vlastivědy, neboť výskyt nadpřirozených jevů bývá umístěn do skutečných realii, lze tak dosáhnout bližšího seznámení s danou lokalitou. (Machková, 2013, s. 7)

U dramatického ztvárnění může v případě dětí nastat problém v délce představení. Hrnecková (2014, s. 2) uvádí, že doba představení by neměla v případě starších dětí přesáhnout jednu hodinu, u dětí mladších by doba měla být kratší z důvodu specifík dětské paměti a koncentrace.

3.2.4 Muzejní edukace

Zde se nabízí jako název pojem Muzejní pedagogika, ale s ohledem na naše potřeby se zaměříme pouze na samotnou edukaci a její obsah, neboť právě edukační procesy jsou součástí muzejní pedagogiky coby vědecké disciplíny. (Šobáňová, 2012, s. 43)

Muzejní expozice odjakživa zprostředkovávaly vědění a znalosti o běhu věcí ve světě. V současné době však samotné expozice nestačí, dochází k odklonu od pasivního přijímání informací, naopak se do popředí dostává požadavek na intencionální pojetí. Lidově řečeno – návštěvník má být vtažen do „hry“ a má odcházet obohacen o nové

poznatky formou prožitku. Stále častěji se tak setkáváme s výstavami s prvky interaktivity.

Muzea se takto řadí k významným edukačním médiím hned vedle škol a mimoškolních vzdělávacích zařízení, především v oblasti vzdělávání neformálního a informálního. V průběhu muzejní edukace se obsah stává učivem a jeho osvojování učením. Výsledkem tak mohou být:

- vědomosti – soustavy představ a pojmů;
- dovednosti zdokonalující proces vnímání;
- intelektové dovednosti a schopnosti;
- návyky, postoje nebo rozvoj vlastností. (Šobáňová, 2015, s. 31)

Není zákonitě nutné, aby se tyto činnosti odehrávaly na půdě muzeí, jsou možnosti návštěv lektorů ve školách, či propojení širšího projektu školy s návštěvou muzea, nebo galerie. Celý proces muzejní edukace je však tvořen obsahem – neboli sbírkami muzejní povahy –, jež jsou pomocí vhodných metod a prostředků předkládány návštěvníkům. Ti by tak měli lépe pochopit, v čem spočívá „*kulturní jedinečnost*“ předmětů, nemůže jít pouze o jeho zařazení do kategorie přírodovědné, technické, vlastivědné. (Šobáňová, 2012, s. 42-45) Při propojení edukačních aktivit s osnovami školy lze dosáhnout maximálního účinku prožitku dětí – replik exponátů je možno se také dotýkat –, a tím také lepšího ukotvení učiva. Muzejním učivem nemusí být pouze exponáty a informace o nich, ale také rozvíjení percepčních schopností, myšlení v obecných pojmech, práce s hypotézami, analýza, srovnávání, klasifikace, experimentování a kritické hodnocení, osvojení sociálních norem a hodnot. Zprostředkováno bývá nejčastěji metodami slovními, názorně-demonstračními a praktickými. (Šobáňová, 2012, s. 70-72)

Muzejní edukace může probíhat formou individuální nebo hromadnou, stále častěji se však objevuje požadavek individualizace. S tím souvisí organizace netradičních forem muzejní edukace, jako je animace, komentovaná prohlídka s praktickými etudami, workshopy, kurz, ateliéry apod. (Šobáňová, 2012, s. 76)

Na mnoha místech v této práci jsme zmínili důležitost prožitku, což lze v případě muzejní edukace podpořit množstvím replik exponátů:

- kopie – stejná technika na stejném materiálu, nejčastěji obrazy a sochy;

- faksimile – věrné předloze ve všech ohledech;
- reprodukce – zhotovené nejčastěji fotograficky;
- odlitky – odpovídá originálu, ale z jiného materiálu;
- imitace – napodobenina bez dodržení původního postupu a materiálu;
- rekonstrukce – nejčastěji zpodobňují nedochovanou věc na základě jejího fragmentu nebo zobrazení;
- modely – zmenšená znázornění trojrozměrných předmětů z identického materiálu;
- makety – vnější napodobenina předmětu v jiném měřítku. (Šobánková, 2012, s. 104)

Jak a zda vůbec budou tyto metody a pomůcky využívány v praxi učení dětí, závisí na fantazii, kreativitě, ochotě a nadšení pedagoga. Závisí na jeho chuti „si i v dospělosti hrát“ a k této hře přizvat další „spoluhráče“.

4 TVORBA VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU

„Plán je vlastně představou příštího stavu věci.“

(Kalhous a Obst, 2002, s. 254)

V předchozích kapitolách jsme se zabývali teoretickými pojmy, jež souvisí s volnočasovými aktivitami dětí. Nyní přistoupíme k samotnému jádru celé práce – tvorbě vzdělávacího plánu, a zaměříme se na jednotlivé složky, jež při jeho tvorbě nesmí být opomenuty.

Každá řízená činnost, byť v neformálním vzdělávání, musí mít nějaký logický postup, tzv. plán, jenž stanoví, k jakému cíli budou směřovat jednotlivé kroky, a jakým způsobem budou tyto kroky vedeny. Průcha (2003, s. 295-296) definuje vzdělávací program jako:

- 1) **kurikulární dokument**, který vymezuje komplexním způsobem koncepci, cíle, obsah, příp. i jiné parametry vzdělávání v určitém stupni či druhu škol;
- 2) **individuální studijní plán**, zvl. pro vzdělávání zdravotně postižených jedinců;
- 3) **specifický učební plán** na konkrétní škole či jiném vzdělávacím zařízení.

Tvorba vzdělávacího plánu – projektování – má svoji doporučenou strukturu, a vzhledem k tomu, že je na něj nahlíženo jako na projekt výuky, je vhodné využít jeden ze dvou postupů:

- východiskem je současný stav, z něho odvozujeme budoucnost;
- budoucnost má předem známou podobu, je tedy odlišná od současnosti. (Prášilová, 2003, s. 73)

Z výše uvedeného vyplývá, že stanovení cílů a jejich rozpracování je podstatou každého plánování. Výukový cíl je „1. účel, záměr výuky; 2. výstup, výsledek výuky... Cíle zahrnují: 1. hodnoty a postoje; 2. produktivní činnosti a praktické dovednosti; 3. poznatky a porozumění.“ (Průcha, 2003, s. 29) Aby mohly být cíle naplněny a daly se dobře vyhodnotit, měla by být při jejich tvorbě použita metoda SMART: **specifické** – konkrétní a jasné; **měřitelné** – kritéria splnění; **akceptovatelné** – přijatelné pro zainteresované; **reálné** – splnitelné; **termínované** – známý termín splnění. (Šedivý, Medlíková, 2017, s. 51-52)

Každá činnost spojená s uvědomělým plánováním tedy musí mít svůj cíl, obsah, organizaci, metody, pomůcky, prostředky. A na tyto složky se nyní zaměříme.

4.1 Výukové cíle

Cíl je jednou z nejdůležitějších složek všech didaktických postupů a při plánování výukových cílů je třeba dát na dodržení určitých požadavků:

1. **komplexnost** – s výše uvedenou definicí koresponduje standardní rozdělení cílů do tří rovin – na kognitivní (co a jak se má žák naučit); afektivní (jaké postoje a hodnoty má zaujmout), a psychomotorické (jaké dovednosti má získat);
2. **konzistentnost** – neboli soudržnost cílů znamená jejich vzájemnou provázanost, tzn., že obecným nadřazeným cílům mají být podřízeny cíle specifické;
3. **kontrolovatelnost** – jedná se o přesné stanovení výkonu, jaké jsou požadavky (pomocí aktivních sloves – vypočítá, zapíše, pojmenuje ...); za jakých podmínek (samostatnost, časový limit ...) a v jaké normě (bez chyb ...);
4. **přiměřenost** – tzn. náročnost, ale současně také splnitelnost cílů pro většinu. (Kalhous a Obst, 2002, s. 276-279)

4.1.1 Taxonomie cílů

Taxonomie slouží vyučujícím ve stanovení a uspořádání cílů tak, aby byly dosažené vědomosti a dovednosti aplikovány v praxi.

Taxonomie se stanovují opět ve všech třech rovinách cílů:

1. **kognitivní** – v této oblasti je nejznámější a nejužívanější taxonomie dle Blooma, jež zahrnuje šest hierarchicky uspořádaných kategorií:
 - **znalost** (zapamatování) – znovupoznání nebo znovuvybavení získaných informací (aktivní slovesa – definovat, doplnit, napsat, pojmenovat ...);
 - **porozumění** – pochopení a schopnost užití znalosti (aktivní slovesa – objasnit, vysvětlit, jinak formulovat, dokázat, uvést příklad ...);
 - **aplikace** – transfer učení do problémové situace (aktivní slovesa – aplikovat, demonstrovat, načrtnout, použít, navrhnout ...);
 - **analýza** – rozložení sdělení na jednotlivé části (aktivní slovesa – analyzovat, specifikovat, rozdělit, rozlišit ...);

- **syntéza** – skládání prvků a částí v celek (aktivní slovesa – kategorizovat, skládat, shrnout, kombinovat, klasifikovat ...);
 - **hodnocení** – hodnotící posouzení nabytých vědomostí na základě určitých kritérií (aktivní slovesa – posoudit, argumentovat, obhájit, ocenit, oponovat ...). (Kalhous a Obst, 2002, s. 279-281)
2. **afektivní** – v rovině afektivní, neboli postojové a v oblasti volného času důležité, se zaměříme na taxonomii dle Niemierka. Je dvouúrovňová, přičemž každá úroveň obsahuje ještě dvě podúrovně:
- I. úroveň**
- **účast na činnosti** – zapojení se do činnosti ne z vlastní vůle, přizpůsobení;
 - **podjímání se činnosti** – samostatné zahájení činnosti, vlastní angažovanost.
- II. úroveň**
- **naladění k činnosti** – dítě činnost kladně hodnotí, vrací se k ní a vtahuje k ní druhé;
 - **systém činnosti** – dítě si činnosti zvnitřňuje a považuje je za rysy své osobnosti. (Kalhous a Obst, 2002, s. 285)
3. **psychomotorické** - zde je jednou z nejstarších taxonomií dle Davea, čítající pět kategorií:
- **imitace** – nápodoba činnosti na základě vnějšího podnětu (impulsivní nebo vědomá);
 - **manipulace** – schopnost vykonat činnost dle slovního návodu (podle instrukce, podle výběru a za účelem zpevnování);
 - **zpřesňování** – přesnější a účinnější provedení (reprodukce a kontrola);
 - **koordinace** – plynulý soulad všech činností (sekvence a harmonie);
 - **automatizace** – zautomatizování pohybů s vysokou účinností a minimálním vynaložením energie (částečné a úplné). (Kalhous a Obst, 2002, s. 288)

4.2 Organizace a metody výuky

S kým, kde a jakým způsobem pracujeme, zahrnuje organizační forma výuky. Jde o uspořádání vyučovacího procesu, vytvoření prostředí a organizaci pedagoga i žáků v průběhu vyučování, o vytvoření světa mezi žákem, vyučujícím, obsahem vzdělávání i vzdělávacími prostředky. (Kalhous a Obst, 2002, s. 293)

Zaměříme se na členění podle hlediska „s kým a jak“. Dle tohoto hlediska lze organizaci výuky rozdělit na výuku:

- **individuální** – je nejstarší a neúčinnější, neboť probíhá intenzivně mezi učitelem a žákem, ale je málo produktivní;
- **hromadnou a frontální** – určena pro větší množství žáků současně, málo efektivní, nutí žáky mimo průměr, aby se přizpůsobili většině;
- **individualizovanou** – vyžaduje dokonalé rozpracování obsahu učiva;
- **projektovou** – řešení komplexní úlohy (projektu), která úzce souvisí s praxí a má základní čtyři kroky – záměr, zpracování, provedení a vyhodnocení;
- **diferencovanou** – založena na rozřazení žáků do skupin a rozdělení úloh, nejčastěji podle intelektových schopností;
- **skupinovou a kooperativní** – spontánně nebo učitelem vytvořené skupiny v počtu 2-7 žáků, posiluje komunikaci a kooperaci mezi žáky, je intenzivnější;
- **týmovou** – tvořenou týmy různě oborově zaměřenými;
- **otevřeného vyučování** – zahrnuje bloky volné práce nad základními úlohami, a nad doplňkovými úlohami, volenými podle svého výběru, potřeby a zájmu. (Kalhous a Obst, 2002, s. 293-306)

Další důležitou kategorií didaktiky jsou výukové metody, chápeme je jako interakci mezi učitelem a žákem neboli jako pomyslnou „*cestu k cíli, ... cestu k dosažení výukových cílů*“. (Kalhous a Obst, 2002, s. 307)

V této oblasti si uvedeme jen dvě kategorie dle Maňáka (2003, s. 49), který výukové metody dělí do tří kategorií – klasické výukové, aktivizující a komplexní výukové, přičemž právě komplexní metody z větší části korespondují s organizačním uspořádáním výuky a s moderními pedagogickými přístupy viz kapitola 3.2. Tuto kategorii již tedy zmiňovat nebudeme:

1. klasické výukové

- slovní – vyprávění, přednáška, rozhovor, práce s textem;
- názorně-demonstrační – předvádění, pozorování, instruktáž, práce s obrazem;
- dovednostně-praktické – napodobování, manipulování, vytváření dovedností, produkční metody.

2. aktivizující

- diskusní;
- heuristické, řešení problému;
- situační;

- inscenační;
- didaktické hry. (Maňák, 2003, s. 49)

4.3 Materiální prostředky výuky

Třetí, ale neméně důležitou složkou plánu jsou prostředky výuky, jež mohou být různé povahy. Základní klasifikace sestává z pěti kategorií, a to:

1. **učební pomůcky** – zde patří originální předměty a reálné skutečnosti (přírodniny, výtvary a umělecká díla, jevy a děje); zobrazení a znázornění předmětů a skutečností (modely, zobrazení a zvukové záznamy); textové pomůcky (učebnice, časopisy, atlasy, návody); pořady a programy prezentované didaktickou technikou (televizní, rozhlasové, internet); speciální pomůcky (pro tělovýchovu, pro experimenty);
2. **technické výukové prostředky** – neboli auditivní, vizuální, audiovizuální a řídicí a hodnotící technika (magnetofony, CD přehrávače, dataprojektory, trenažéry, osobní počítače);
3. **organizační a reprografická technika** – počítačové sítě, databáze, kopírky ...;
4. **výukové prostory a jejich vybavení** – mohou být různorodé od učeben s tabulemi přes laboratoře, dílny, pozemky až po divadelní a hudební sály;
5. **vybavení učitele a žáka** – standardní psací a kreslicí potřeby, pracovní oděv ... (Kalhous a Obst, 2002, s. 338-339)

4.4 Obsah výuky

Obsah výuky, aneb „co“ chci děti naučit, bychom mohli zařadit mezi prostředky výuky, nicméně, pro potřeby našeho záměru – tvorby ročního plánu činnosti spolku – bude obsahu věnována samostatná kapitola.

Ve školském vzdělávání je obsah dán školním vzdělávacím programem, při jehož tvorbě školy vycházejí z rámcového vzdělávacího programu a přizpůsobují si jej svému zaměření.

Volnočasové aktivity neobsahují takto závazné kurikulum, obsah činnosti přizpůsobují svému účelu. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) je však kromě jiné historické a populárně naučné literatury pro náš kroužek jedním ze stěžejních zdrojů inspirace, minimálně co se tématu vzdělávání týče, proto se na něj

zaměříme. A to z části na I. stupeň a z části na II. stupeň, neboť tak můžeme obsáhnout naši věkovou kategorii jak mladšího, tak středního věku.

4.4.1 Rámcový vzdělávací program

RVP ZV je otevřený dokument, jenž může být průběžně podle zkušeností a potřeb společnosti inovován. Stanovuje zejména „*konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví*“. (Zákon č. 561/2004 Sb., § 4)

RVP ZV mj. vymezuje vše společné a nezbytné v povinné výuce, specifikuje úroveň klíčových kompetencí žáků a vymezuje vzdělávací obsah (očekávané výstupy a učivo). Kompetence pak rozeznáváme: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní. (RVP ZV, 2017, s. 10-13)

V RVP ZV je vzdělávací obsah rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí, jež jsou tvořeny jedním nebo více obsahově blízkými obory. Např. Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk ...), Umění a kultura (Hudební výchova a Výtvarná výchova), atd. Zaměření našeho spolku nejlépe odpovídají dvě oblasti – **Člověk a jeho svět** (koncipován pouze pro I. stupeň) a **Člověk a společnost** (Dějepis a Výchova k občanství pro II. stupeň). (RVP ZV, 2017, s. 14) Cílem naší činnosti je naučit děti pozorovat a pojmenovávat věci a jevy, vnímat souvislosti mezi nimi, poznávat své nejbližší okolí a seznamovat je s místně i časově vzdálenějšími osobami i jevy, vnímat lidi i krásu lidských výtvorů a chránit je. Děti se dále učí vnímat současnost jako důsledek minulosti a hledat, co je zajímavá a v čem by v budoucnu mohly uspět i postupně rozvíjejí své národní cítění a vztah k naší zemi.

Tyto dvě námi zmíněné oblasti zahrnují mj. následující učivo:

- **obec (město), místní krajina** – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku;
- **naše vlast** – národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní symboly;
- **chování lidí** – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování;

- **orientace v čase a časový řád** – dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace;
- **současnost a minulost v našem životě** – proměny způsobu života, bydlení, předměty; denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny;
- **regionální památky** – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost;
- **báje, mýty, pověsti** – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj;
- **význam zkoumání dějin, získávání informací o dějinách; historické prameny.**

4.5 Evaluace výuky

Hodnocení dětí patří neodmyslitelně k pedagogické praxi. Je zpětnou vazbou práce pedagoga. Způsobů, jak hodnotit výkon dítěte, je mnoho, od formativního hodnocení – hodnocení průběhu pokroku, přes normativní – srovnání výsledků s normou, až po hodnocení výsledků práce – hmatatelné výstupy v podobě písemek, výkresů, projektů, ... (Kyriacou, 2012, s. 125-127)

V případě volnočasových aktivit není hodnocení dětí závazné, nemělo by se ale zapomínat na zhodnocení dosažení stanovených cílů, a spíše než na samotné výsledky činnosti dětí, hodnotit jejich osobnostní vlastnosti a postoje, jako je např. odpovědné jednání, svědomitá práce i bez dozoru dospělého a projevování iniciativy. (Kyriacou, 2012, s. 37)

Spokojenost pedagoga s výsledky své práce patří na horní příčku Maslowovy pyramidy lidských potřeb – do seberealizace. Každý pedagog se proto jistě zamýšlí nejen nad výsledky své práce, ale i nad metodami a formami, jež při výuce využívá. Takováto reflexe a evaluace může mít ve školním prostředí danou formu – hospitace nebo interní hodnotící program, v prostředí mimoškolním však probíhá často intuitivně. Ale nejdůležitější v práci pedagoga volného času je spokojenost dětí, objektů, na něž je činnost zaměřena. A zpětnou vazbu od dětí můžeme získat několika způsoby, např. formou deníku, dotazníku, rozhovoru s jednotlivci či při skupinové diskuzi. (Kyriacou, 2012, s. 146-147)

Měřítkem spokojenosti dětí však také může být jejich zájem o pokračování v činnostech kroužku, a v případě, kdy jsou v rámci kroužku vykonávány aktivity určené pro účast veřejnosti, pak je měřítkem také spokojenost veřejnosti.

5 HISTORY KLUB, ZAPSANÝ SPOLEK – CHARAKTERISTIKA

Nový Jičín je menším okresním městem, ležícím na východě Moravy. Má bohatou historii, a společně s obcemi okresu, v nichž se narodily nebo působily osobnosti evropského formátu, nabízí mnoho inspirace pro práci s dětmi, k utvoření lásky k místu, v němž se narodily a žijí, k patriotismu.

Po roce 1989 se stejně jako v celé republice, tak také v Novém Jičíně, uvolnila atmosféra spoutání totalitním režimem, a vzniklo podhoubí jak pro obnovu činnosti dříve zakázaných organizací, tak také pro vznik nových. Do této doby spadá zakládání klubů vojenské historie, vždy ovšem pouze se zaměřením na dospělé členy. Na této platformě však v roce 2007 vzniklo občanské sdružení, jež se orientovalo na práci s dětmi, jádrem práce však stále byly pouze základy vojenské historie, nikoli historie jako takové. Toto sdružení s transformacemi neziskových organizací a s nutností právních úprav v roce 2013 zaniklo.

Z požadavků místních kulturně-historických institucí na interaktivní ztvárnění života některých osobností či událostí, jež ovlivnily život v našem městě, potažmo v celé zemi, vznikla idea na vytvoření historického spolku převážně pro děti, jenž by takové prožití historie umožnil jak samotným členům, tak široké veřejnosti. Došlo k tomu roku 2016.

5.1 Založení a registrace spolku

O spolcích jako formě neziskových organizací jsme psali už v kapitole 2.7.1. Nyní se blíže podíváme na účel založení spolku History klub, z.s., jímž je *„dobrovolné sdružování osob za účelem propagace dějin, pověstí a historicky známých osobností našeho regionu, i zemí historicky spjatých s Českou republikou, především pak vytváření vhodných podmínek pro aktivní využití volného času jak dětí a mládeže, tak i dospělých, se zaměřením na historii naší země.“* (Stanovy, 2016, čl. II)

Tento účel je naplňován prostřednictvím např.: aktivní účasti při historicko-umělecko-kulturních aktivitách; seznamování veřejnosti s významnými událostmi našich dějin a přiblížení života historicky významných osobností – generál Laudon, Hraběnka Walburga de Truchsess, Fr. Palacký, J. A. Komenský, J. G. Mendel ..., formou

rekonstrukcí dějinných událostí, živých obrazů, srazů a vzpomínkových akcí; spolupráce s institucemi s kulturně-historickým zaměřením (Zámek Kunín, Muzeum Novojičínska, Návštěvnícké centrum Nový Jičín, MěstKS Nový Jičín, ...); spolupráce se spolky podobného zaměření; realizace projektů směřujících ke zvýšení zájmu veřejnosti o kulturní dění a historii regionu; realizace letního soustředění především pro dětské členy. (Stanovy, 2016, čl. III)

Výše uvedené aktivity jsou určeny pro veřejnost, aby se jich mohli aktivně účastnit dětská členové klubu, je nutné je předem s událostí nebo osobností seznámit, zaškolit, připravit a poučit, aby tak daná akce měla kýžený efekt. A to je právě mj. náplní schůzek.

Spolek byl založen na ustavující schůzi v srpnu roku 2016, současně s tím byl odhlasován název spolku, výše členského příspěvku a proběhla volba statutárního orgánu. Zápis z této schůze s podpisy členů byl součástí návrhu na zápis do spolkového rejstříku, jenž se podává prostřednictvím inteligentního formuláře na Rejstříkový soud, tím jsou Krajské soudy.

K návrhu na zápis je nutno dále doložit ještě následující přílohy:

- stanovy s podpisy zakladatelů (náležitosti byly uvedeny v kapitole 2.7.1);
- listina osvědčující právní důvod užívání prostor, v nichž je umístěno sídlo spolku, jde-li o prohlášení vlastníka nemovitosti s úředně ověřeným podpisem;
- čestné prohlášení člena statutárního orgánu o způsobilosti být členem statutárního orgánu podle občanského zákoníku;
- prohlášení, z něhož plyne souhlas zapisované fyzické nebo právnické osoby se zápisem do spolkového rejstříku s úředně ověřeným podpisem. (vzory dokumentů viz příloha č. 1). (Hatina, 2019)
- v současné době spolek sdružuje dvacet členů ve věku 7 – 13 let, pět mladistvých ve věku 16 – 20 let a šest členů starších dvaceti let. (příhláška viz příloha č. 2)

5.2 SWOT analýza spolku

Cíle organizace History klub, z. s.
<ul style="list-style-type: none"> • seznámení dětí s historií města, regionu i významnými osobnostmi z historie • vytvoření dětské vojenské jednotky • vytvoření programu Nový Jičín známý i neznámý a jeho nabídnutí Městu Nový Jičín jako kulturní program • financování spolku formou grantů a sponzorských darů • zatraktivnění nabídky činností • vybudování důstojné klubovny s kvalitním materiálním zázemím

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • netradiční zaměření spolku • schopnost výroby některých rekvizit svépomocí • kontakty s Muzeem Novojičínka p. o. a jinými kulturně-historickými subjekty • žádná konkurence • kreativita a pružnost vedení při organizaci akcí klubu • dobré vzájemné vztahy mezi dětmi • kladný vztah dětí k historii • spolupráce s významným regionálním historikem 	<ul style="list-style-type: none"> • nízká schopnost prosadit se na širší úrovni • nedostatky při vyhledávání příležitostí k prezentaci klubu • nedostatek disciplinovanosti členů • malá iniciativa a participace dětí na organizaci aktivit • nedostatečné profinancování • nedostatek volného času dospělých členů spolku • absence vhodných prostor pro pravidelné schůzky • málo iniciativy dospělých členů
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • působnost v regionu s bohatou a inspirativní minulostí 	<ul style="list-style-type: none"> • vznik konkurenčního sdružení • omezení poskytování finančních

<ul style="list-style-type: none"> • možnost účasti na aktivitách organizovaných jinými kluby • poptávka po podobných aktivitách ze strany veřejnosti • zájem o přijetí nových členů ze strany veřejnosti • možnosti spolupráce s mediálními partnery • participace dětí na tvorbě programu • rozšíření spolupráce o další kulturní subjekty regionu • možnost koupě levných obnošených kostýmů z divadelní kostymérny • navýšení členského příspěvku • žádost o dotaci z ministerstva, nadací a kraje 	<p>prostředků</p> <ul style="list-style-type: none"> • odchod vedení • odchod stávajících členů • syndrom vyhoření vedení spolku • odrůstání dětí z nákladných kostýmů • politika státu • nárůst byrokratického zatížení • nemožnost zajištění vhodných prostor pro schůzky
---	--

5.2.1 Silné stránky

Mezi silné stránky sdružení patří ojedinělost jeho zaměření. V klubech vojenské historie jsme zvyklí se setkávat převážně s dospělými, děti zde lze vidět pouze sporadicky. Spolek s touto tematikou zaměřeny pouze na děti v našem městě i regionu nemá obdoby, což působí pozitivně na veřejnost, sponzory i instituce poskytující dotace na volnočasové programy pro děti. Silnou stránkou jsou schopnosti dospělých členů samostatné výroby rekvizit a doplňků kostýmů. Výhodou je také spolupráce jak s městem Nový Jičín, tak především s Muzeem Novojičínka a s významným regionálním historikem, kastelánem Zámku Kunín, který stál u zrodu projektu tzv. „Zámecké školy“. Děti si mohou při aktivitách v prostorách zámku i blízkém okolí „osahat“ život v minulosti a získat tak reálnou představu. V dětech se tím daří vzbudit zájem nejen o výzbroj a boj jako takový, nýbrž i o historii jako celek. Výhodou je i fakt, že je kroužek tvořen tzv. zdravým jádrem, které velice dobře přijímá nové mladší členy.

5.2.2 Slabé stránky

Tyto činnosti všichni dospělí členové vykonávají ve svém volném čase a díky jejich současné maximální pracovní i mimopracovní vytíženosti je na organizační záležitosti stále méně času. Nevýhodou také je konání většiny velkých akcí o víkendu a navíc mimo Nový Jičín, z čehož plyne problematika přesunů dětí a rekvizit, a díky malé angažovanosti některých rodičů a roztěkanosti některých dětí mezi více zájmovými aktivitami, se někdy stává neřešitelnou úlohou možnost sejít se v plném počtu. Nízká disciplinovanost dětí vyžaduje jasné nastavení pravidel a jejich důsledné vyžadování. Nedostatky jsou také v rozdělení kompetencí mezi dospělými členy, neochota přijmout více odpovědnosti a větší angažovanosti. Další slabou stránkou je stránka finanční. Členský příspěvek není vysoký a výše dotací není postačující na pokrytí všech nákladů. Při vyúčtování pak platí určité zásady použitelnosti finančních prostředků, např. u cestovného a stravného vyvstává problém. Nevýhodou je i čas a fakt, že děti rostou a pořízení materiálu a šití kostýmů je finančně nákladnou záležitostí. A nevýhodou největší je nemožnost zajištění vhodných a finančně dostupných prostor pro pravidelné schůzky klubu.

5.2.3 Příležitosti

Jednou z příležitostí je možnost spolupráce s jinými kluby vojenské historie, což by pomohlo při prohlubování znalostí dětí o vojenském životě v jiném století a rozvíjení dovedností a znalostí jiných bojových technik. Takovéto rozšíření kompetencí by vedlo k větší angažovanosti např. na rekonstrukcích bitev. Příležitostí je i výše zmíněná spolupráce s historikem, a celkově působnost v regionu s bohatou historií, čehož lze kreativně využít. Ruku v ruce s využitím těchto příležitostí je i možnost spolupráce s médii. Eliminovat demotivaci dětí by pomohla jejich větší participace na programu klubu. Ze strany veřejnosti je stále zájem o nové aktivity klubu, registrovány jsou nové žádosti o členství ze strany dětí.

5.2.4 Hrozby

Vzhledem k velké poptávce na trhu po takovéto činnosti, je jednou z hrozeb vznik konkurenčního spolku. K této hrozbě se váže také možnost odchodu jak vedení, tak podstatné části stávajících členů, což by mělo pro další chod spolku fatální následky. Dalším důležitým bodem je možnost nástupu ekonomické recese, což může vést

k omezení dotací podobným organizacím a k celkovému omezení podpory. Hrozbou také může být politika státu, už jen založení spolku je v dnešní době časově i finančně nákladnou záležitostí, na další podmínky státu, např. vedení účetnictví, EET apod., nehledě. Stát tímto byrokratickým zatížením trestá lidi, kteří jsou ochotni bezúplatně vytvářet hodnoty pro společnost a vést budoucí generaci k respektu ke své zemi a historii. Tento faktor společně s pracovním vytížením a mimořádným časovým zatížením při organizaci akcí spolku může vést k syndromu vyhoření

5.3 Financování a další zajištění spolku

Ke kvalitnímu fungování potřebuje každá organizace tři zdroje: **1. finance** – peníze a jiné zdroje; **2. zázemí, služby a materiál** – pronájem, energie, vybavení aj.; **3. lidi** – členové statutárních orgánů, dobrovolníci, externí spolupracovníci aj. (Šedivý, Medlíková, 2017, s. 45)

Zdrojů k finančnímu zajištění fungování může být několik, členskými příspěvky počínaje, přes možné příjmy z prodeje a poskytování služeb či od jiných dárců a veřejnými zdroji z kraje a ministerstev konče. Nemusí se vždy jednat jen o finanční podporu, může jít také o výhodné poskytnutí materiálu či služby. K tomu je ale nutné oslovovat možné donátory prostřednictvím fundraisera. (Šedivý, Medlíková, 2017, s. 46-48) A tím se dostáváme k lidem, na nichž neziskovka stojí. Šedivý a Medlíková (2017, s. 50) uvádějí, že v každé neziskové organizaci by měly být zastoupeny tyto typy „pracovníků“, již pro ni mají klíčový význam:

- **vizionář** – určuje směr a přichází s nápady;
- **výkonný pracovník** – zajišťuje produkci anebo služby, vyrábí pomůcky a rekvizity;
- **řídící pracovník** – řídí procesy uvnitř organizace, finance, lidi, sestavuje výroční zprávu, vede účetnictví;
- **zajišťovatel zdrojů** – PR, marketing a fundraising.

Není neobvyklé, že v organizaci dochází k souběhu funkcí, nelze však, aby všechny tyto činnosti zajišťoval jeden člověk. V History klubu, z. s., jsou rozděleny tyto funkce mezi čtyři členy s tím, že funkce „vizionáře“ se průběžně ujímají všichni.

Po všechny tři roky činnosti se daří získat dotaci z prostředků města, nikdy ale neodpovídá požadované výši. Dotace se však stávají nejpodstatnějším zdrojem příjmů

spolku. K zajištění fungování bývají ještě využity členské příspěvky a úplaty, jež spolek získává od spolupracujících subjektů za vykonání nějaké produkce – představení, soutěže aj. (formulář rozpočtu k žádosti o dotace viz příloha č. 3)

6 ROČNÍ PLÁN ČINNOSTI SPOLKU

Oproti klasickým volnočasovým zařízením, kde je za rok považován běžný školní rok, u středisek volného času završen prázdninovými aktivitami, ve spolku je za rok považován rok kalendářní. Zájemci o členství podávají přihlášky vždy v prosinci roku předcházejícího, členské příspěvky jsou splatné do konce ledna roku následujícího. V době školních prázdnin sice neprobíhají pravidelné schůzky, ale je pořádáno soustředění dětských členů a uskutečňují se další dvě až tři kulturní akce města anebo přilehlých obcí. Uskutečňují se také příležitostná setkání za účelem poznávacího výletu do vzdálenějších míst anebo návštěvy výstav, jichž se však nezúčastňují všechny děti. Po prázdninách pak program přirozeně pokračuje formou schůzek, ty se konají jednou až dvakrát měsíčně, případně operativně podle potřeby, např. před větší akcí pro veřejnost, a příležitostných víkendových akcí.

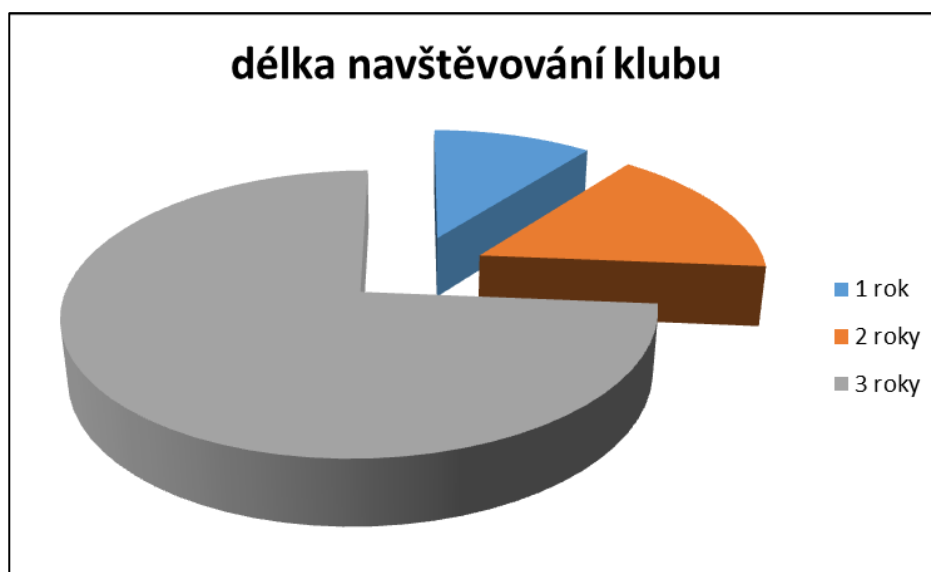
Z tohoto důvodu při tvorbě ročního plánu je vždy přihlíženo k událostem významným ať už pro naši zemi, region, nebo město samotné, jejichž výročí by se mělo v následujícím roce slavit. Inspiraci lze získat z místního zpravodaje, z webu Muzea Novojičínska, z rozhovorů s historiky, z médií i z populárně-naučné a historické literatury.

6.1 Analýza hodnocení roční činnosti

Při tvorbě každého plánu je nutné vycházet z analýzy potřeb účastníků vzdělávání, k čemuž bylo využito hodnotícího dotazníku distribuovaného mezi děti v listopadu roku 2018 (dotazník viz příloha č. 4). Zajímalo nás, co, nebo kdo, byl tím motivem na počátku, jenž je přivedl k přihlášení do spolku, pak také jejich subjektivní posouzení jednotlivých aktivit absolvovaných v průběhu roku i jejich požadavky na obsah schůzek. Poslední tři otázky dotazníku jsou věnovány jejich úvahám nad přizváním kamarádů i nad budoucností spolku a jejich případné účasti na vytváření obsahu činnosti a vedení mladších členů. Z dvaceti členů se zúčastnilo devatenáct respondentů ve věku 8 – 13 let, dvacátá členka je ve věku sedmi let a nedokáže adekvátně zodpovědět všechny otázky, navíc v době sběru dat byla nemocná.

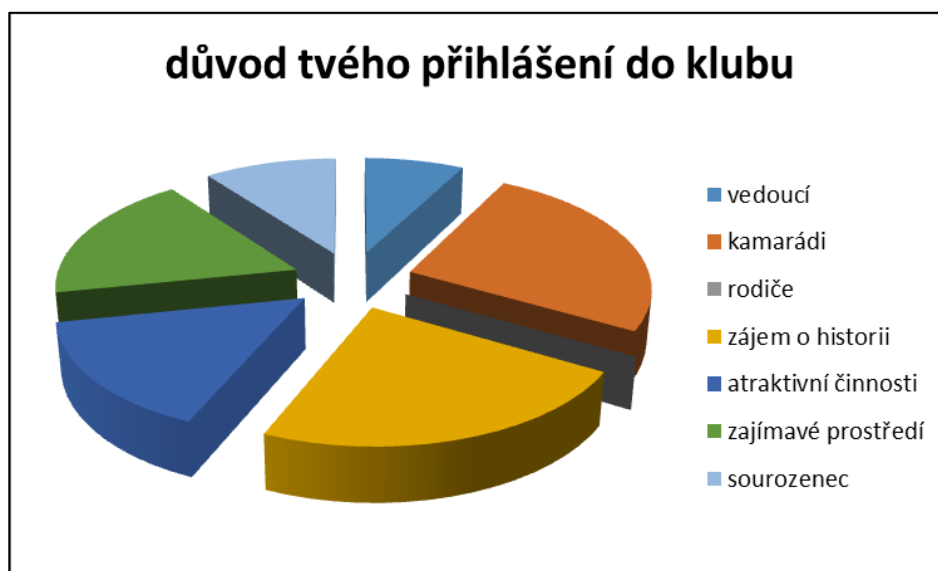
Zjištěná data jsou graficky znázorněna.

Graf č. 1: Délka navštěvování klubu

Otázka na délku účasti dětí ve spolku z devatenácti dětí patnáct navštěvuje klub třetím rokem, což je celková doba působení spolku. Dva respondenti jsou členy druhým rokem a pouze jedno dítě, nejmladší osmiletý chlapec, je členem teprve rok.

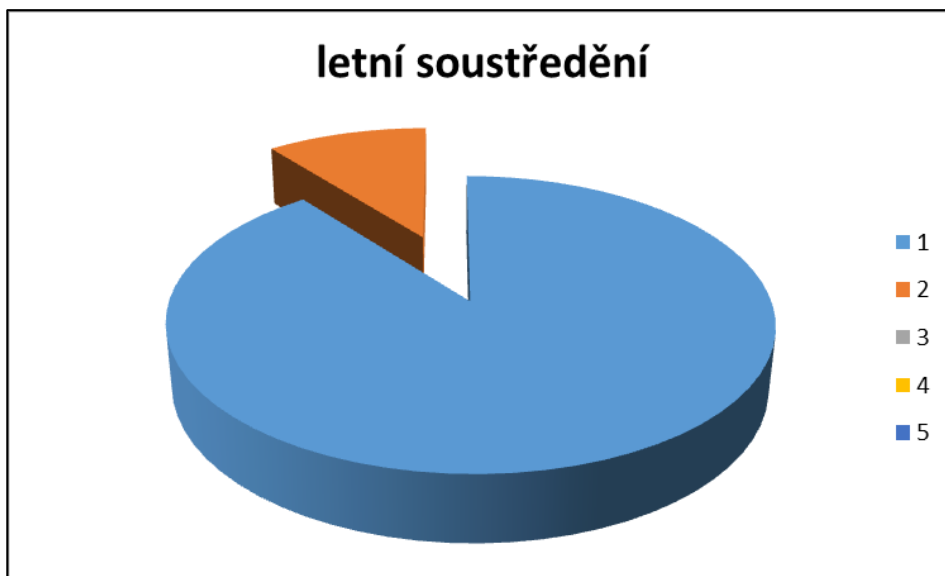
Graf č. 2: Důvod přihlášení do klubu

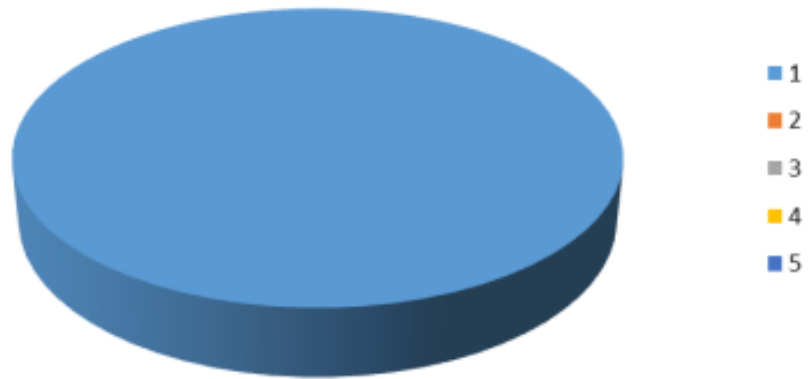
Zde jsme se děti ptali na důvod, chcete-li, motiv, jejich účasti ve spolku. Děti mohly z nabízených možností volit několik, všechny děti volily kombinaci aspoň dvou možností. Proto je „koláč“ tvořen částmi, jejichž součet nedává dohromady jen 100 %. Nejčastěji děti uváděly zájem o historii, to v devíti případech, v sedmi případech byl motivací kontakt s kamarády, u pěti dětí za jejich přihlášení může shodně zajímavé prostředí

a atraktivní činnosti, čtyři děti byly ovlivněny sourozencem a ve třech případech je „na vině“ vedoucí.

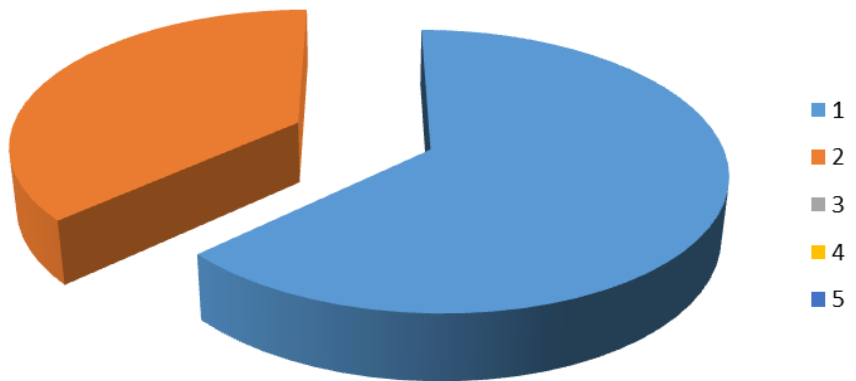
Grafy č. 3 – 9: Hodnocení jednotlivých aktivit

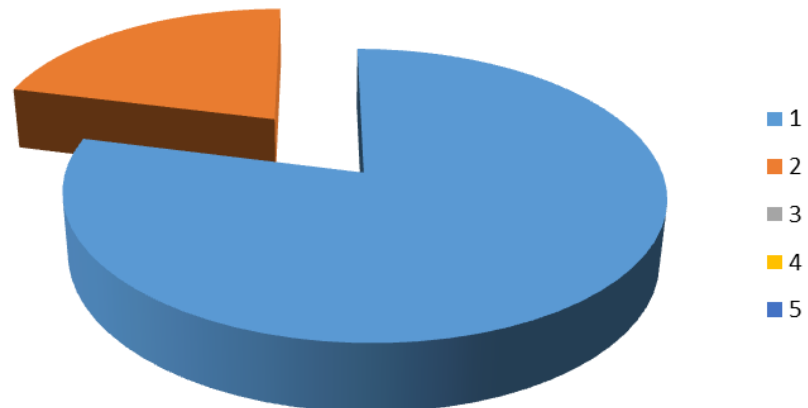
strašení na zámku

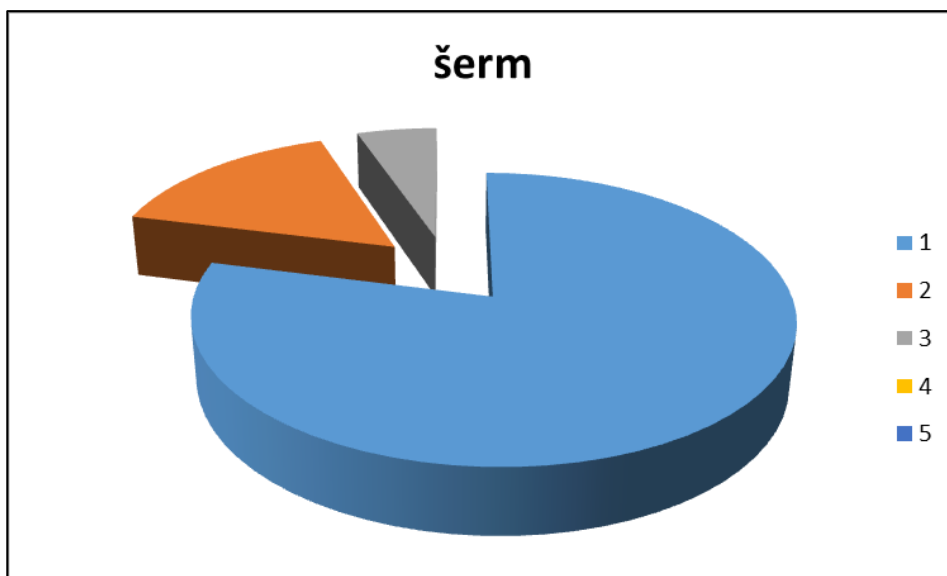

vojenské soutěže u Laudona

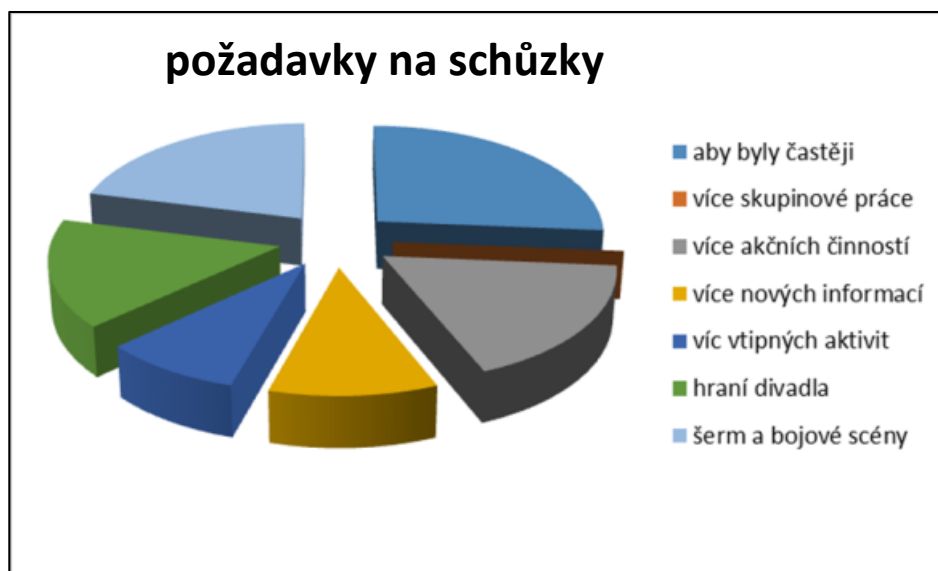
provádění městem

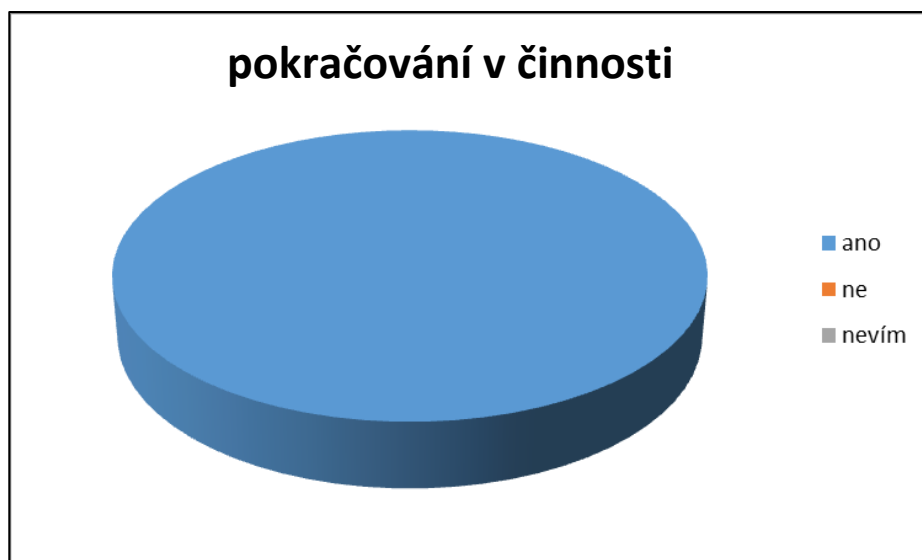
Tato otázka obsahovala výčet jednotlivých činností, jež děti absolvovaly v průběhu roku. Děti měly přiřazovat každé činnosti známku jako ve škole (1=nejlepší; 5=nejhorší). Opět měly možnost přiřadit stejnou známku ve více případech. Výsledek je lichotivý, nejhorší známka, která padla, byla trojka, a to pouze v jednom případě – u šermu.

Graf č. 10: Požadavky na frekvenci a obsah schůzek

Zde jsme se chtěli zaměřit na požadavky dětí na schůzky. I v tomto případě mohly volit z více odpovědí. Proto ani zde části grafu v součtu netvoří 100 %. Nejčastějším požadavkem, a to v šesti případech, bylo, aby byly schůzky častěji. Pět dětí si přeje více akčních činností a šermu, po čtyřech dětech by chtělo získávat nové informace a divadlo a tři děti chtějí více vtipných aktivit.

Graf č. 11: Zájem o pokračování v členství v klubu

Odpovědi na tuto otázku, na zájem dětí o setrvání v členství ve spolku, jsou snem každého, kdo vykonává volnočasové aktivity s dětmi. Děti zodpověděly jednomyslně ano, což je nejlepším stimulem pro nás, aby naše fantazie a kreativita neutichala, a abychom měli stále dostatek času a sil na vytváření nových atraktivních aktivit.

Graf č. 12: Doporučení členství kamarádům

Co se týče doporučení členství kamarádům, pouze dvě děti zodpověděly, že neví, jestli by tyto činnosti doporučily svým kamarádům. Při pátrání po důvodech vyšlo najevo, že jejich kamarádi mají jiné zájmy, ale že je podporují v této činnosti tím, že se na ně

chodí dívat při vykonávání aktivit pro veřejnost. Sedmnáct dětí pak zodpovědělo otázku kladně.

Graf č. 13: Zájem o zapojení do vedení mladších členů spolku

Poslední otázka směřovala na zájem dětí o budoucí účast ve vedení klubu a participaci na aktivitách pro mladší členy spolku. V tomto případě děti až tak jednoznačné nebyly, jen devět jich řeklo, že by mělo zájem, po pěti dětech odpovědělo, že zájem nemají anebo ještě neví. To je pochopitelné u dětí mladšího školního věku, mezi devíti „adepty“ na vedení mladších dětí bylo sedm dívek a pouze dva chlapci, všichni ve věku 12 – 13 let, tedy ve věku, kdy už se zájmy dětí diferencují a mívají trvalejší charakter.

6.2 Zpracování ročního plánu činnosti spolku

Roční plán je rozdělen do několika tematických celků. První celek je věnován našemu městu a regionu – seznamuje děti hravou formou i prostřednictvím pověstí s místy známými i méně známými a jsou mu věnovány tři měsíce daného roku, tedy pět až šest schůzek.

Druhý celek se zase zaměřuje na osobnosti, jež něco znamenaly nejen pro náš region, ale i pro celou zemi, potažmo pro Rakousko – Uherskou monarchii, jejíž nedílnou součástí české země po 300 let byly. Toto téma je náplní dalších pěti schůzek, tedy opět téměř tři měsíců.

Třetí celek je zaměřen na výročí významné události (např. výročí narození některé z osobností, vznik republiky apod.) a je rozdělen do několika dnů, většinou jde o program letního třídenního soustředění.

Čtvrtý celek, se odehrává v závěru roku – věnuje se pro město významným výročím, zahrnuje totiž také období Slavnosti města, jež je vždy koncipována v duchu těchto výročí. V letošním roce bude věnována industriálnímu rozmachu Nového Jičína v 18. a 19. století.

Poslední část roku, od poloviny listopadu do půli prosince, je koncipována jako oslava adventu, seznamuje děti s tématem slavení Vánoc v minulosti a s vánočními tradicemi našich předků.

Název: History klub, z. s. (dále jen „klub“)

Cíle obecné:

- 1) **kognitivní** – po ročním aktivním členství by děti měly být schopny:
 - pojmenovat obce našeho regionu a zorientovat se v mapě
 - poznat významné osobnosti a přiřadit k nim správnou událost
 - seřadit osobnosti a události na časové ose
 - ocenit a posoudit pozitiva a negativa života v minulosti a dnes
- 2) **afektivní** – po ročním aktivním členství by děti měly být schopny:
 - aktivně spolupracovat
 - respektovat názory druhých
 - chovat se ohleduplně ve vzájemném kontaktu i v kontaktu s jinými lidmi
 - kultivovaně vystupovat
 - zbavit se ostychu z vystoupení před lidmi
 - přijmout tradiční morální hodnoty
 - esteticky vnímat krásu kulturních památek a chápat nutnost jejich zachování
 - prohloubit vztah k rodnému městu
 - ctít hodnoty zanechané generacemi předků
 - vážit si příslušnosti k českému národu
- 3) **psychomotorické** – po ročním aktivním členství by děti měly být schopny:
 - zkoordinovat pohyby
 - bezpečně ovládat dostupné zbraně

- osvojit si pohyby při rekonstrukci dětských her
- pečlivě a obratně manipulovat s použitými pomůckami

Cílová skupina: dětská členové spolku History klub, z. s. ve věku 6 – 13 let.

Časová dotace:

- časovou jednotkou je pro nás **jeden rok – od 1. ledna do 31. prosince**; s přihlédnutím k faktu, že je spolek samostatnou jednotkou, která nespadá pod žádnou školu;
- **schůzka – 2x měsíčně á 2 hodiny**;
- **víkendové akce – 3x – 6x ročně** dle potřeb města, případně spolupracujících organizací, např. akce „Děti provádějí děti“ ke Dni dětí na Zámku Kunín – akce mimořádně oblíbená u veřejnosti, kdy se děti promění v průvodce zámekem a formou pohádkových příběhů přibližují návštěvníkům osudy dřívějších obyvatel zámku; Slavnost Města Nový Jičín spojená vždy s tematicky pojatými soutěžemi pro veřejnost, opět v režii dětí apod.;
- **letní soustředění** – čtyřdenní prázdninový pobyt v parku kunínského zámku.

Prostředí:

- **schůzka**
 - zapůjčená skautská klubovna
 - edukační místnost Návštěvnického centra
 - prostory Městské knihovny
 - nádvoří Žerotínského zámku v Novém Jičíně
 - venku mimo město (dostupnost do 15 minut);
- **víkendové akce**
 - prostory města a jiných spolupracujících organizací
 - prostory Zámku Kunín
 - vzdálenější místa – zámky, muzea, města
- **letní soustředění**
 - park Zámku Kunín
 - přilehlé oblasti – hřbitov, obora, obec Bartošovice aj.

Personální zajištění:

- **schůzka** – jeden až dva dospělí členové výboru spolku (u schůzky č. 2 v metodickém plánu č. 2 je nutností účast všech dospělých členů);
- **víkendové akce** – čtyři až šest dospělých členů spolku;
- **letní soustředění** – dva až čtyři dospělí členové spolku.

Obsah roční činnosti:

- 1) **„Bylo – nebylo“** – tematický program zaměřený na vznik a historii Nového Jičína – zařazení klíčových událostí města do časové osy, poznávání budov a míst, zajímavosti, pověsti, poznávání regionu jinou formou, než ve škole.

Délka trvání – 6 schůzek á 2 hodiny = **12 hodin**

- 2) **„Kdo je kdo?“** – tematický program zaměřený na významné osobnosti regionu, poznání jejich osudu, seznámení s místy, jež se váží k jejich životu, a s činy a díly, jimiž se proslavili.

Délka trvání – 5 schůzek á 2 hodiny = **10 hodin**

- 3) **„Život na zámku“** – tematický program letního soustředění zaměřený na život dětí Zámecké školy na Zámku Kunín, na vzdělávání, hry i duchovní život.

Délka trvání – 4 dny

- 4) **„Nový Jičín – slavící“** – tematický program zaměřený na významné události města nebo země, v letošním roce v duchu industrializace – oslavy výročí vzniku významných novojičínských továren 220 let Hückel und sohn (Tonak) a 140 let Autopalu; další příklad inspirace: 90 let instalace kašny F. Barwiga Tančící sedláci, 110 let první letecké fotografie Nového Jičína z balónu, 30 let Sametové revoluce.

Délka trvání – 4 schůzky á 2 hodiny = **8 hodin**

- 5) **„Vánoční čas“** – tematický program zaměřený na sváteční vyvrcholení roku, připomínky tradičních činností minulosti.

Délka trvání – 3 schůzky á 2 hodiny = **6 hodin**

6.3 Metodické plány

V následující podkapitole se předkládáme návrhy struktury jednotlivých schůzek, budou uvedeny cíle jednotlivých aktivit, pomůcky, metody i formy tak, aby byly co nejpestřejší a rozvíjely osobnost dětí v mnoha oblastech. Náplně schůzek nejsou určeny k „jednorázovému“ použití, děti tyto znalosti nebo dovednosti upevňují a dále rozvíjejí při víkendových akcích města a také v aktivitách v průběhu více let. K plánování jednotlivých aktivit je třeba přistupovat s vědomím, že mezi dětmi je šesti až sedmiletý věkový rozdíl, a je nutno dodržet zásadu přiměřenosti. Proto bude většina aktivit skupinových, přičemž budou děti rozděleny účelově, dle záměru aktivity, nebo dle pohlaví a věku. Jako „nástavba“ některých schůzek budou sloužit i návrhy výletů a návštěv různých míst, jimiž lze umocnit zážitek z aktivity.

6.3.1 Metodický plán č. 1 - „*BYLO – NEBYLO*“

Cíle dílčí – děti by po absolvování aktivit měly být schopny v rovinách ...

... *kognitivní:*

- poznat známá místa na dobových vyobrazeních
- porovnat rozdíly ve vyobrazeních
- seřadit klíčové události do časové osy
- interpretovat klíčové události
- odlišit pověsti a fakta

... *afektivní:*

- ocenit genia loci navštívených míst
- přistupovat zodpovědně k vytváření výstupů z aktivity
- ochotně spolupracovat
- uvědomit si citový vztah ke svým věcem

... *psychomotorické:*

- bezpečně manipulovat s nástroji při výrobě kostýmů
- dramaticky ztvárnit postavy z pověstí

Organizační forma:

- hromadná, skupinová, týmová, individuální

Metody:

- pozorování, práce s obrazem, vyprávění, přednáška, rozhovor, práce s textem, napodobování, produkční, diskusní, řešení problému, inscenační

Motivace:

- očekávání dětí, jejich aktivní zapojení, odměna, tajemno

Metodiky:

1. schůzka – „VE ZNAKU ZAVINUTÉ STŘELY“ – návštěva muzea;

- **prostředí:** Muzeum Novojičínska, historie Nového Jičína;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka, odchod;
 - **90 minut** – přednáška lektora s edukačním programem;
 - **25 minut** – **reflexe:** Dověděli jste se něco nového o našem městě? Která událost vás oslovila nejvíc? Jaký dopad na město asi měla?

2. schůzka – ČASOVÁ OSA;

- **pomůcky:** velká role papíru, brožura o Novém Jičínu (k dispozici v Návštěvnickém centru), malý trhací bloček, pravítko, psací potřeby, pastelky, kartičky se slovy v několika vyhotoveních (viz příloha č. 4).
- **prostředí:** klubovna, zatemnění oken;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;
 - **5 minut** – připomenutí toho, co jsme viděli a slyšeli na výstavě, seznámení s činností;
 - **60 minut** – děti postupují společně podle zapamatovaného a brožury – na rozvinutou roli papíru pomocí pravítka zakreslí dlouhou osu a rozdělí ji po staletích (jedno století cca 20 cm); na osu pak zanesou data, jež si zapamatovaly, a připíšou a přimalují událost (události jsou dětem přiděleny), která se v tom roce odehrála (např. 1313 listina Jana Lucemburského, první písemná zmínka o městě; 1500 město získává rod Žerotínů; 1624 připadá na 150 let jezuitům; 1715 morová epidemie; 1768 a 1773 ničivé požáry; 1775 privilegium Marie Terezie o vymanění z poddanství aj.);
 - **25 minut** – na podlaze jsou rozmístěny kartičky se slovy; ve ztemnělé místnosti se děti pohybují a sbírají kartičky;

- **25 minut – reflexe:** Myslíte si, že má naše město bohatou historii? Znáte některá jména panovníků, jež tady zazněla? Jaký význam pro naše město měli? Co znamenaly pro město ničivé požáry? Co byste si s sebou vzali, kdyby hořel váš dům? Co si asi brali lidé tehdy?

3. schůzka – „CO SE ZMĚNILO?“ – postřehová hra;

- **pomůcky:** dvě reprodukce veduty města z roku 1744 od stavitele Jana Ignáce Čapka a dvě zvětšené letecké fotografie z poslední doby;
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;
 - **10 minut** – rozdělení do dvou skupin; každá skupina obdrží po jedné vedutě a jedné fotografii; děti si odvodí pojem veduta z toho, co vidí;
 - **60 minut** – vyhledávání rozdílů mezi podobou města, (např. počet věží na zámku), vše zapisují na lístek; na A3 vytvoří společně náčrt města, jak by ho Čapek namaloval dnes;
 - **30 minut** – prezentace výsledků, ostatní posuzují a diskutují o správnosti; vyhodnocení;
 - **15 minut – reflexe:** V čem se naše město změnilo za téměř 280 let? Poznali byste ho, kdybyste nevěděli, že je to Nový Jičín? Která místa úplně zmizela? Jak by se vám líbil život v takovém městě?

4. schůzka – „PO STOPÁCH SMRTI“ (putování v délce 3,5 km); (Zezulčík, 1997; Polášková a Lázníčková, 2007, s. 89-91; s. 99-101; Polách, 2019);

- **pomůcky:** plánky Nového Jičína pro každé dítě, fixy, texty k jednotlivým místům (viz příloha č. 5 a);
- **prostředí:** město Nový Jičín;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka, rozdání plánek;
 - **100 minut** – putování po místech Nového Jičína, kudy kráčela smrt, spojené s vyprávěním příběhů; trasa – **1. zastavení:** městské parkoviště – bývalý vězeňský dvůr; **2. zastavení:** morový sloup na náměstí; **3. zastavení:** Laudonův dům; **4. zastavení:** městská radnice; **5. zastavení:** Scheitenhauerův dům; **6. zastavení:**

Kostelní náměstí; **7. zastavení:** morová kaple na Lamberku; **8. zastavení:** Španělská kaple; zaznamenávání míst fixem do svého plánu, zanesení dat do časové osy; (viz příloha č. 5 b)

- **15 minut – reflexe:** Dověděli jste se něco nového? Který příběh vás nejvíc zaujal? Často městem procházel mor, jaké strašné nemoci dneška znáte? Jaké pocity má člověk, který ztratí několik členů rodiny v krátké době?

5. schůzka – VÝROBA KOSTÝMŮ A REKVIZIT;

- **pomůcky:** materiál a pomůcky na výrobu jednoduchých kostýmů a rekvizit – látky, stuhy, lepidla, špejle, nůžky, maškarní líčidla, dostupné masky (morový doktor, kat ...), odměny pro děti;
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;
 - **15 minut** – rozdělení do trojic, losování lístečku, na němž je jedna z výše zmíněných událostí, přidělení materiálu;
 - **90 minut** – na toto téma si připraví z dostupného materiálu jednoduchý kostým nebo rekvizitu a secvičí krátkou divadelní scénku;
 - **10 minut – reflexe:** Líbí se vám výběr scény? Jak těžké je pro vás osudy těch postav prožít?

6. schůzka – DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ;

- **pomůcky:** kostýmy a rekvizity z minulé schůzky;
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka, seznámení s činností;
 - **90 minut** – děti sehrají krátká „divadelní představení“ za účasti rodičů. Závěrem je sladká odměna.
 - **25 minut – reflexe:** Jak náročné je pro vás předvést scénku před publikem? Je ocenění přiměřené vynaložené námaze?

Návrh rozšiřující činnosti, využitelné pro víkendové akce:

Pověsti a příběhy lze dramaticky obohatit o další příběhy, obstarat kostýmy, v rámci víkendové akce nastudovat a nabídnout Návštěvnickému centru jako program pro školy, nebo turisty.

6.3.2 Metodický plán č. 2 - „KDO JE KDO?“

Dílčí cíle - děti by po absolvování aktivit měly být schopny v rovinách ...

... *kognitivní:*

- poznat a pojmenovat čtyři osobnosti (Mendel, Laudon, Palacký, hraběnka Walburga)
- pochopit význam rodového erbu
- poznat místo, se kterým je osobnost spojena
- zařadit osobnosti do časové osy
- svými slovy vysvětlit pojem pedagogika, genetika, DNA a hybrid
- zorientovat se v mapě regionu
- odhadnout nebo podle měřítka zjistit vzdálenost mezi naším městem a místem narození každé z výše uvedených osobností
- argumenty podložit své názory

... *afektivní:*

- ohodnotit smysl činů osobnosti
- pochopit smysl a atmosféru Národního obrození
- empaticky se vyjádřit k negativům a pozitivům života osobnosti
- přistupovat zodpovědně k vytváření výstupů z aktivity
- ochotně kooperovat

... *psychomotorické:*

- bezpečně manipulovat s nástroji při výrobě rekvizit
- pečlivě postupovat při malování

Organizační forma:

- hromadná, skupinová, týmová, individuální

Metody:

- pozorování, práce s obrazem, vyprávění, přednáška, rozhovor, práce s textem, napodobování, produkční, diskusní, řešení problému, inscenační, badatelská

Motivace:

- očekávání dětí, jejich aktivní zapojení, odměna, touha po poznání, dobrodružství a pohybu

Metodiky:

1. **schůzka** – **JOHANN GREGOR MENDEL** (Matalová, 2006, s. 5-21; Smyčka a Brožková, s. 4-6);
- **pomůcky:** obrázky hybridních rostlin, papíry a tužky s pastelkami, banán, šampon obsahující EDTA², kuchyňská sůl, destilovaná voda (možno i z kohoutku, pokud není příliš tvrdá), banán, papírový kapesník, podchlazený líh (možno denaturovaný), kuchyňskou odměrku, váhy, skleničky, libovolné nástroje na rozmělnění banánu a manipulaci s roztoky;
- **prostředí:** městský park Smetanovy sady; klubovna;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání v městském parku u sousoší, docházka;
 - **10 minut** – vedoucí v brýlích a kněžském kostýmu Mendela; děti tipují, co sousoší znázorňuje (susoší vévodí Mendelova busta, nad ní je sousoší zdravé rodiny, z druhé strany nemocné rodiny); diskuze o symbolice sousoší;
 - **10 minut** – děti cestou do klubovny získají základní informace o genetice, pokusech s hrachem, které Mendel vykonával, seznámí se stručně s jeho životem, o DNA³ jako nositelce genetické informace;
 - **80 minut** – v klubovně děti tipují dle obrázků, z jakých druhů ovoce a zeleniny je složen hybrid na obrázku; každý zkusí vymyslet a namalovat hybrid ze známých druhů ovoce nebo zeleniny a pojmenovat ho; vedoucí zatím provede pokus izolování DNA z banánu. (viz příloha č. 6)
 - **15 minut** – **reflexe:** Co vedlo Johana Gregora Mendela k jeho objevům? Jakým způsobem náš život může ovlivnit DNA?

² ethylene diamine tetraacetic acid (Smyčka a Brožková, s. 4-6);

³ deoxyribonukleová kyselina; molekula velice známá, obsahují ji všechny živé organismy. Je odpovědná i za to, že děti jsou podobné svým rodičům, čili za dědičnost rysů (Smyčka a Brožková, s. 4-6);

- 2. schůzka – ERNST GIDEON LAUDON** (Bělina a Kaše, 2017, s. 30-232);
- **pomůcky:** losovací lístky se slovy PŘIJAT/NEPŘIJAT, medaile s portrétem Laudona jako odměna (vše k zakoupení v Návštěvnickém centru), upomínkový list pro každé dítě, cedulky s čísly a popisy jednotlivých disciplín uchycené na špejli, pro každé dítě karta s názvy jednotlivých disciplín, razítka, 9 ks přesýpacích hodin (z her Activity nebo Brain box), reprodukce mapy Moravy podle Komenského z roku 1624, košík a podkova, dřevěný kůň, depeše, truhlu s pokladem (čokoládové mince), vojenské holínky, knoflík, jehla a nit, stará uniforma, 2 vojenské kabátce, 2 klobouky, dvoje rukavice, onuce a dlaha (větev), povely (česky i německy), replika kordu, 20 dřevěných polínek, nápis Schlesien (Slezsko). (viz přílohy č. 7 a, b);
 - **prostředí:** klubovna nebo venkovní prostředí (louka);
 - **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;
 - **15 minut** – vedoucí v replice uniformě generála Laudona, představí se a povypráví o „svém“ životě; mezitím ostatní vedoucí připraví jednotlivé disciplíny soutěže, pak čekají u vybraných stanovišť; Laudon soutěž uvede slovy: „A nyní si vyzkoušejte sami, jaký byl život v císařské armádě“;
 - **90 minut** – děti dostanou karty s rozpisem disciplín a losují z lístků PŘIJAT= jdeš rovnou do řady na disciplínám/NEPŘIJAT=musíš se nejdříve naučit tři německé povely; děti vybíhají ve dvouminutových intervalech; u plnění disciplíny se hodiny přesypou max. 2x, mladším dětem 4x – jinak je úkol nesplněn.
 - **10 minut** – **reflexe** – Co jste zjistili o životě Laudona? Jak jste se cítili, když jste zjistili, že nejste přijati? Jak mu asi bylo, když ho opakovaně nepřijali do pruské armády? Co asi cítil, když šel z jednoho vítězství do druhého?
- 3. schůzka – FRANTIŠEK PALACKÝ** (Orlita a kol., 2018, s. 95-105; Němeček, 2017, 30-34);
- **pomůcky:** listy popsané hustě písmem, historické texty o vzniku Českého státu, vytištěné reprodukce Rukopisů zelenohorského a královedvorského, větší kámen, kladívko, kartičky se slovy – neologismy; fotografie Národního divadla;
 - **prostředí:** klubovna;
 - **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;

- **10 minut** – seznámení s událostmi života Fr. Palackého; rozdělení do pěti skupin;
- **30 minut** – každá skupina obdrží svazek listin hustě popsaných latinsky a hledají zmínky o Českém státě (slovo Bohemia, událost a letopočet); když najde každá skupina, seřadí je podle letopočtu; pak zkusí dějiny odvyprávět;
- **30 minut** – přeskupení dětí do čtyř skupin – dvě a dvě spolu; jen dvě skupiny dostanou reprodukce Rukopisů, druhé skupiny „oponují“; každá skupina se seznámí s Rukopisem a snaží se argumentovat svá pro a proti;
- **30 minut** – děti se dozví, co to byly neologismy a o jejich významu; samy je zkoušejí tvořit; na závěr pátrají po důvodu přítomnosti kamene a kladívka; zkusí si poklepat na kámen jako při zakládání Národního divadla.
- **15 minut** – **reflexe** – Jak těžké bylo vyhledat informace o historii naší země a dát je do souvislostí? Proč myslíte, že měli Češi potřebu vytvářet nová slova a vlastní divadlo? Myslíte si, že by bylo lepší zůstat pod Rakouskem, Ruskem anebo být úplně samostatný stát?

4. schůzka – MARIE WALBURGA HRABĚNKA Z HARRACHU (Zezulčík, 2004, s. 13-32);

- **pomůcky:** dvě sady bílého čajového servisu (Tiger), štětce, omalovánky malých dětí – do dvojice 4, pastelky, dřevěné kostky, velký prádelní koš, těžká kniha, šátek;
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;
 - **5 minut** – rozdělení do skupin, rozdání materiálu, seznámení s činností;
 - **10 minut** – seznámení s milníky života hraběnky;
 - **25 minut** – vybarvování čajového servisu, vystřihování a pečlivé vymalování omalováněk, hraní;
 - **5 minut** – vedoucí postupně roztrhá všechny omalovánky;
 - **25 minut** – děti si postupně přivazují těžkou knihu na hlavu, zkoušejí se s ní pohybovat, pak se nosí v koši – simulace příznaků hraběněčiny choroby⁴
 - **15 minut** – děti – jedno s handicapem – společně pečlivě stavějí velkou stavbu;
 - **5 minut** – rozbití stavby vedoucími;

⁴ Údajně šlo o Pagetovu chorobu – zesilování kostí spojené s úpornou bolestí hlavy až bezvědomím, následné komplikace s pohybem, tlakem na nervy a míchu možné ochrnutí (dostupné z: <https://www.mojezdravi.cz/nemoci/pagetova-choroba-2323.html>)

- **15 minut – reflexe:** Jaký jste měli pocit z vytvoření omalováněk? A co jste cítili, když vám byly odebrány a zničeny? Co byste udělali, kdybyste takto ztratili svoji rodinu? A jak bylo příjemné pohybovat se s knihou na hlavě? Jak byste se vyrovnali s tak těžkou chorobou? Stavěli byste školu a starali se o cizí děti? A pokud ano, jak byste se zachovali, kdyby přišel někdo a tohle vám sebral, zrušil?

5. schůzka – SHRUTÍ VŠECH INFORMACÍ FORMOU HRY;

- **pomůcky:** rozpracovaná časová osa, malý trhací bloček, pravítko, psací potřeby, pastelky, zalaminované a na drobné části rozstříhané reprodukce podobizen osobností, přesýpací hodiny, čtyři reprodukce mapy Evropy z 18. století, čtyři mapky okresu Nový Jičín, kartičky s fakty, jimiž se osobnosti proslavily i s názvy míst, která se vážou k jejich životu; kartičky se slovy (pěšky – lezení po čtyřech; na koni – běh; v kočáře – dva udělají z rukou nosítka a postupně přenesou ostatní; volským povozem – jeden na zádech postupně převezve ostatní);
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;
 - **5 minut** – rozdělení do čtyř skupin, seznámení s činností;
 - **15 minut** – zanášení data z do časové osy;
 - **35 minut** – každá skupina dostane obrázek jiné osobnosti rozstříhaný na puzzle a kartičky s fakty; skládají puzzle na čas a přiřazují fakta a místa k jednotlivým osobnostem;
 - **45 minut** – do map zanesou tato místa; zkusí odhadnout vzdálenosti mezi těmito místy a čas trvání cestování; vylosují si kartičku, jakým způsobem pocestují; vytyčenou vzdálenost musí překonat vylosovaným způsobem.
 - **15 minut – reflexe:** Která osobnost měla podle vás tragičtější osud? Bavilo vás cestovat tímto způsobem? Domluvili jste se, kdo bude „tahoun“? Chtěli byste dnes tímto způsobem cestovat třeba na dovolenou?

Návrh rozšiřující činnosti, využitelné pro víkendové akce:

Informace o každé z osobností lze obohatit víkendovou návštěvou místa jejího narození nebo působení – rodný domek Fr. Palackého v Hodslavicích; rodný domek G. J. Mendela ve Vražném – Hynčicích, nebo celodenní výlet do Brna do Mendeliana;

expozici Laudona v jeho domě na náměstí (zde zemřel), nebo celodenní výlet do vojenského muzea Arsenal ve Vídni; Zámek Kunín.

6.3.3 Metodický plán č. 3 – „ZÁMECKÁ ŠKOLA“ – letní soustředění

Dílčí cíle - děti by po absolvování aktivit měly být schopny v rovinách ...

... kognitivní:

- poznat mezi erby Harrachovský
- pochopit význam rodového erbu
- rozlišit různé typy písem
- zapamatovat si jméno hraběnky
- zorientovat se v mapě oblasti

... afektivní:

- ocenit význam Zámecké školy v kontextu doby
- projevit toleranci k odlišnostem jiných
- empaticky se vžít do života dětí v Zámecké škole
- přistupovat zodpovědně k vytváření výstupů z aktivity
- ochotně spolupracovat ve skupině
- uvědomit si dopady odloučení od rodiny za účelem vzdělávání

... psychomotorické:

- bezpečně manipulovat s nástroji při výrobě rekvizit
- sestavit a namalovat erb své rodiny
- koordinovat pohyby při dobových hrách
- obratně manipulovat s psacími potřebami
- bezpečně manipulovat se svíčkou a voskem

Organizační forma:

- hromadná, skupinová, týmová, individuální

Metody:

- pozorování, práce s obrazem, vyprávění, přednáška, rozhovor, práce s textem, napodobování, produkční, diskusní, řešení problému, inscenační, badatelská

Motivace:

- očekávání dětí, jejich aktivní zapojení, odměna, touha po poznání, dobrodružství a pohybu

Metodiky:

- **pomůcky:** pro celý pobyt plátěné stany bez podlahy, slamníky
- 1. den – pomůcky:** staré noviny, sítko, cedníky, tyčový mixér, voda, erby z překližky, barvy, štětce, drátek, kleštičky na drátek, zavařovací lahve;
9:00 – 12:00 – seznámení s prostředím i okolím a programem, stavění stanů a ubytování;
14:00 – 18:00 – vyprávění o významu rodových erbů, výroba ručního papíru/výroba luceren ze zavařovacích lahví a drátku/malování rodinného erbu.
Reflexe: Co říkáte na své skrovné ubytování? Jaký je rozdíl mezi stany dnes a tehdy? Co symbolizuje vaši rodinu na erbu? Jaký význam podle tebe erby měly a co je nahradilo? Jak by se vám psalo na ruční papír při svíčkách?
 - 2. den – pomůcky:** rozvrh hodin školy, tabulku převodů měn a mír, pečetní vosk, pečetidlo, husí brky, inkoust, předloha kurentu (psaná forma švabachu), kostýmy – uniformy dětí Zámecké školy, břídlícové tabulky, křídly, stuhy, německé texty, semínka z ovoce, listy ze stromů, míče, plánek oblasti, Bible;
9:00 – 12:00 – činnosti podle rozvrhu zámecké školy, děti si obléknou repliky uniforem žáků Zámecké školy a jednu hodinu zkouší pracovat podle rozvrhu, pak se opět převléknou (viz příloha č. 8); (změny jak v časovém plánu, tak v náplni hodin – přizpůsobeny hygienickým potřebám dnešní doby).
 - **počty a mírové poměry** – seznámení s mírami a měnou počátku 19. století, převody;
 - **německý jazyk + zpěv** – píseň o Laudonovi v němčině;
 - **gymnastika** – běh kolem zámeckého parku, kotouly, vis na větvi stromu, skoky do dálky, házení míčem;**14:00 – 17:00** – pokračování ve výuce;
 - **krásnopis** – psaní svého jména kurentem podle předlohy – na břídlícovou tabulku, pak první čtyři jména hraběnky (Marie Walburga Josefa Kajetána, říšská hraběnka z Truchsess Walburg-Zeilu a Trauchburgu, rozená říšská hraběnka z Harrachu, Rohrau a Tannhausenu Lustenau) podle předlohy brkem a inkoustem na náčrtník, poté srolují, přiloží stuhu a zapečetí;
 - **zeměpis** – vycházka do okolí na Ořečový vrch, vytvoření plánu cesty;

- **přírodopis** – poznávání listů stromů a zasazení několika jader z různých ovocných stromů;

19:00 – 20:00 – pokračování ve výuce;

- **náboženství** – četba z Bible při svíčkách, rozbor textu, diskuze o rozdílu mezi faktem a fikcí.

Reflexe: Co by vám nejvíce vadilo na vzdělávání v kunínském ústavu? Které z vyučovaných předmětů vydržely dodnes? Zvládli byste ve svém věku odloučení od rodičů a takový školní dril od 5:00 do 19:00?

- 3. den – pomůcky:** chůdy, tyče, slaměné věnečky, obruče, proutky, dřevěná káča, míčky, náčrtníky, tužky, pastelky, svíčky, omalovánky, dřevěné šavle, zbytky kůže a koženky, kožené řemínky, šídlo, reznou nit, čalounické jehly, čalounické nůžky, tavná pistol, deska, špejle, kamínky, přírodniny, lékařské špachtle, provázky, zbytky látek, lucerny, svíčky, zrcátko, kotel na dříví, dříví, čokoládové mince s portrétem Marie-Terezie, replika dobové mince.

9:00 – 12:00 – dětské hry v minulosti;

- **hraní her** – chůze na chůdách, točení káči, házení věnečkem, prohánění obruče, hod míčkem, žonglování, šerm dřevěnou šavlí;

14:00 – 17:00 – pokračování výuky;

- **ruční práce** – výroba koženého měšce na odměny/stavba středověkého hradiště;
- **kreslení** – kresba zámku tužkou na náčrtník;

Reflexe: V čem vidíte rozdíl mezi hrami tehdy a dnes? Kolik času asi měly děti na hraní? A co dělaly jindy? Jaký život asi měly a je něco, co jim závidíte?

19:00 – 20:30 – příprava večerní hry;

- **pověsti o Černé paní kunínské a Mlžerách** – vyprávění pověstí s vazbou na Zámek Kunín;

- rozdělení do dvou skupin – luštění šifry psané kurentem zrcadlově převráceným písmem (*Cestu za mnou prozradí ti, světlo svíc, co ve tmě svítí*); (viz příloha č. 9);

20:30 – 22:00 – rozdělání ohně a pečení brambor v popelu;

22:00 – 24:00 – večerní hra – stezka odvahy;

- s vyrobenou lucernou absolvování stezky (označena svíčkami) k altánu do zadní části parku, zde mluví hlas hraběnky, děti se musí podepsat brkem a tuší na pergamen a za to od „ducha hraběnky“ obdrží odměnu – minci a sladkost.

Reflexe: probíhá až druhý den ...

4. den

8:00 – 10:00 – odměňování dětí závěrečným „vysvědčením“, úklid prostor, balení stanů;

Reflexe stezky odvahy: Kolik času vám zabralo luštění šifry? Už jsi někde viděl čtení pomocí zrcátka? Co bylo na stezce nejtěžší (sebrat odvalu a vyjít, zorientovat se, splnit úkol ...) Myslíte si, že duchové existují a jsou dobří, nebo zlí? Myslíte, že v minulosti byl život více propojen se záhrobím, že se lidé více obraceli na své zemřelé příbuzné? Je něco, čeho si na sobě ceníš?

Reflexe soustředění: Našli byste nějakou činnost, která vám tady chyběla? Bylo něco, čeho jste se báli, nebo se vám to nelíbilo? A bavily vás i vaše povinnosti zde (nošení vody, mytí nádobí, úklid okolí ...)? Přineslo ti něco tohle soustředění, jsi o něco bohatší (nemyslíme odměny)?

10:30 – odjezd.

6.3.4 Metodický plán č. 4 – „NOVÝ JIČÍN – SLAVÍCÍ“

Dílčí cíle - děti by po absolvování aktivit měly být schopny v rovinách ...

... *kognitivní:*

- poznat strategický průmysl ve městě v 19. a 20. století, jenž přispěl k jeho věhlasu
- zjistit vlastnosti helia a modelovací hmoty

... *afektivní:*

- přistupovat zodpovědně k vytváření výstupů z aktivity
- ochotně spolupracovat ve skupině

... *psychomotorické:*

- bezpečně manipulovat s nástroji a pomůckami při výrobě rekvizit

Organizační forma:

- hromadná, skupinová, týmová, individuální

Metody:

- pozorování, práce s obrazem, vyprávění, přednáška, rozhovor, práce s textem, napodobování, produkční, diskusní, řešení problému, inscenační, badatelská

Motivace:

- očekávání dětí, jejich aktivní zapojení, odměna, touha po poznání, dobrodružství a pohybu

Metodiky:

1. schůzka – PROCHÁZKA PO MÍSTECH LETOŠNÍCH VÝROČÍ – 220 let Tonaku (Hückel a syn), 140 let Autopalu, 110 let od první letecké fotografie z balónu, 90 let Barwigovy kašny Tančících sedláků, 30 let Sametové revoluce;

- **prostředí:** město Nový Jičín;
- **pomůcky:** fotografie z roku 1989, vyobrazení Nového Jičína z 19. století;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka, odchod;
 - **100 minut** – trasa v délce 2 km; trasa – **1. zastavení:** náměstí – prostor, kde se odehrávaly demonstrace v listopadu a prosinci 1989; **2. zastavení:** kašna se sousoším Tančících sedláků v kravařských krojích od Franze Barwiga; **3. zastavení:** Hückelovy vily a továrna Tonak; **4. zastavení:** továrna Autopal;
 - **15 minut** – **reflexe:** Porovnejte Nový Jičín v 19. století a nyní, vidíte množství komínů, jaké asi bylo ovzduší? Co se vyrábělo v těch továrnách? Líbí se vám, v jakém stavu jsou některé stavby, které jsme viděli? Kdo ještě dnes využívá kroje a chtěli byste v nich chodit?

2. schůzka – VÝROBA KLOBOUKŮ A ZAPOJOVÁNÍ ŽÁROVIČEK;

- **pomůcky:** polotovary klobouků z filcu do dvojice, tavná pistole, zbytky filcu, pírká, korálky, stuhy; experimentální sada pro děti Elektrický proud se schémata pro zapojení spínačů a žárovek;
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka, seznámení s činností, rozdělení do dvou skupin;
 - **100 minut** – úprava a zdobení klobouků, zapojování žárovek dle schémat, prezentace výrobků – v půli časové dotace se skupiny prostřídají;
 - **15 minut** – **reflexe:** Měli kdysi takové pomůcky ke své práci, nebo to bylo náročnější? Líbilo by se vám pracovat takto 12 hodin denně?

3. schůzka – VÝROBA HORKOVZDUŠNÉHO BALÓNU;

- **pomůcky:** nafukovací balónky do dvojice, lehkou látku – padákovinu, tenké provázky, špejle, tavnou pistoli, lahev s héliem;
- **prostředí:** klubovna, venkovní prostředí (louka);
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;
 - **10 minut** – seznámení s činností a postupem, rozdělení pomůcek a materiálu do dvojic;
 - **75 minut** – výroba balónu s košem;
 - **25 minut** – odchod ven, plnění balónků héliem, vypouštění balónků;
 - **5 minut** – **reflexe:** Jak se vám dařilo? Báli byste se při letu balónem? Jak se asi ovládá?

4. schůzka – „SOCHAŘI“ – modelování sousoší Tančících sedláků;

- **pomůcky:** modelovací hmota na vzduchu tuhnoucí do dvojice, předlohu sousoší, obrázky krojů, kroj k vyzkoušení;
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
 - **5 minut** – přivítání, docházka;
 - **10 minut** – povídání o krojích, ukázky na obrázcích, porovnávání složitosti, vyzkoušení opravdového kroje;
 - **40 minut** – rozdělení do trojic – dva jsou sochy a jeden z nich vytváří nějaké sousoší, ostatní hádají, co zpodobňuje;
 - **50 minut** – modelování z hmoty ve dvojicích podle fotografické předlohy, výstava;
 - **15 minut** – **reflexe:** Chtěli byste být sochařem? Vadil vám dotyk kamaráda „sochaře“? Které sousoší je nejvěrnější předloze?

6.3.5 Metodický plán č. 5 – „VÁNOČNÍ ČAS“

Dílčí cíle - děti by po absolvování aktivit měly být schopny v rovinách ...

... kognitivní:

- poznat rozdíly při slavení Vánoc kdysi a dnes
- pochopit změny u olova a vosku vlivem tepla
- orientovat se v textu receptu na perníčky

... afektivní:

- uvědomit si skutečné hodnoty Vánoc
- ocenit udržování vánočních tradic
- přistupovat zodpovědně k vytváření výstupů z aktivity
- ochotně spolupracovat ve skupině
- vážit si ruční práce

... psychomotorické:

- bezpečně manipulovat s nástroji při výrobě ozdob a cukroví
- bezpečně pracovat při tavení olova
- obratně manipulovat s psacími potřebami
- bezpečně manipulovat se svíčkou a voskem

Organizační forma:

- hromadná, skupinová, týmová, individuální

Metody:

- pozorování, práce s obrazem, vyprávění, přednáška, rozhovor, práce s textem, napodobování, produkční, diskusní, řešení problému, inscenační, badatelská

Motivace:

- očekávání dětí, jejich aktivní zapojení, odměna, touha po poznání a dobrodružství

Metodiky:

1. schůzka – PEČENÍ PERNÍČKŮ;

- **pomůcky:** těsto na perníčky, formičky, plechy, tuk na vymazání, mouka na vysypání, váleček, trouba, čisticí prostředky, utěrky;
- **prostředí:** klubovna/místnost s vybavenou kuchyní;
- **postup:**

- **5 minut** – přivítání, docházka, seznámení s činností;
- **10 minut** – povídání o vánočních tradicích, rozdělení těsta a nástrojů;
- **90 minut** – tvoření cukroví, válení, vykrajování, pečení;
- **15 minut** – **reflexe:** Jak se ti líbilo ruční vyrábění cukroví? Jsi zvyklý na takovou pomoc v rodině? Čeho si na cukroví nejvíce ceníš?

2. schůzka – VÝROBA BETLÉMU;

- **pomůcky:** modelovací hmota na vzduchu tvrdnoucí, váleček, nožíky, desky jako podložky;
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
- **5 minut** – přivítání, docházka;
- **10 minut** – seznámení s činností, rozdělení materiálu a postaviček;
- **90 minut** – práce na betlému;
- **15 minut** – **reflexe:** Co víte o Ježíšově životě? Jakou máte představu o naplnění životního cíle? Co myslíte, že přináší lidem víra v Boha? Jaký význam měla víra v životě člověka v 18. a 19. století?

3. schůzka – VÁNOČNÍ TRADICE;

- **pomůcky** – jablka, nože, ubrus, petrolejovou lampu, petrolej, pánvičku, olůvka, voskové pláty, knoty, půlky skořápek ořechů, velký kastrol s vodou, svíčka;
- **prostředí:** klubovna;
- **postup:**
- **5 minut** – přivítání, docházka;
- **10 minut** – rozdělení do tří skupin, rozdání materiálu, seznámení s činností;
- **75 minut** – krájení jablek/lití olova/výroba svíčky – skupiny se po 25 minutách prostřídají;
- **20 minut** – výroba lodiček z vyrobených svíček a skořápek ořechů, pouštění lodiček, námořní bitva;
- **15 minut** – **reflexe:** Jaké vánoce se vám líbí více? Jaké dárky si myslíte, že si kdysi dávali? Ocenili byste je? Jaké možnosti měly děti?

Vánoční sváteční schůzka završí celoroční činnost a nabízí prostor k pohovoření s dětmi, ke zhodnocení našich i jejich výsledků a k ustálení vize plánu na další rok. Bývá

prostor na prohlédnutí fotografií z celého roku a zavzpomínání na dobré a ještě lepší. Minulý rok byl bohatý na výročí a na pestré a různorodé aktivity a česká historie je nevyčerpatelnou studnicí inspirace pro tvořivou činnost. Je jen na nás, zda ji někdy dokážeme vyčerpat.

ZÁVĚR

Závěr 20. století a počátek století 21. jsou ve znamení všudypřítomných informačních technologií a chtělo by se říci, že komunikace mezi mladými lidmi se odbývá pouze na internetových platformách typu sociálních sítí Facebook, Instagram, Twitter, YouTube, Tumblr apod. Slovy klasika Járy Cimrmana o příčinách této situace můžeme diskutovat, můžeme o tom vést spory, můžeme s tím i nesouhlasit, ale to je tak všechno, co se proti tomu dá dělat. Ale opravdu je to všechno? My jsme se pokusili tomuto trendu zabránit v šíření a „spasit“ aspoň drobnou část mladší generace tím, že jí nabízíme atraktivní náplň pro smysluplné trávení volného času. Zda se vše podaří, ukáže teprve čas.

Pravdou je ale jedno, kdybych se díky svému bratru, zaměstnanci Muzea Novojičínka, v životě nesečkala s několika nadšenými aktivními lidmi, již se věnovali vojenské historii, a byli ochotni věnovat se i dětem, kdybych se nesečkala s kastelánem Zámku Kunín, jenž nám umožnil využívat prostory zámku interaktivně, a kdyby v našem městě, městě s bohatou historií, neexistovala poptávka ze strany městských organizací po akcích, jež by veřejnosti přibližovaly „jak to dříve bylo, nebo aspoň mohlo být“, kdybych nevytušila ten potenciál, jenž se tady nabízel, nevznikl by nikdy History klub, z. s., a tudíž ani tato práce. Mravenčí práce všech lidí okolo, jejich čas, nezištně obětovaný na atraktivní vyplnění volného času dětem, spolupráce rodičů, ochotných své děti doprovázet, kam je třeba, a v neposlední řadě děti – to vše jsou činitelé, již významnou měrou ovlivňují výslednou podobu spolku, a patří jim za to velký dík.

Gros této diplomové práce spočívá ve vytvoření projektu spolku a v tvorbě jeho ročního plánu činnosti se společenskovedním zaměřením. Takové využití volného času je v dnešní uspěchané a přetechnizované době neobvyklé, nabízí se přirovnání k Popelce. Přesto se našlo dvacet jedinců, již projevíli o účast na těchto aktivitách zájem, a zatím v činnosti setrvávají a setrvat plánují. Kdyby kapacita prostor umožnila, zájemců o členství by se našlo mnohem více. Část aktivit z plánu již byla uskutečněna a těšila se mimořádné oblibě u dětí, při přenosu do veřejného prostoru – kdy děti hrají role či připravují soutěže pro veřejnost – pak také zájmu ze strany veřejnosti a médií.

Tématika volného času v práci není obsažena v plné šíři, je ale pojata od teorie věnující se vývojové psychologii těchto věkových kategorií, přes teoretická východiska při tvorbě plánů. V kapitole věnované tvorbě ročního plánu spolku jsou prostřednictvím

metodik jednotlivých setkání rozpracovaných do cílů ve všech rovinách – kognitivní, afektivní i psychomotorické – přiblíženy metody využívané a osvědčené při naší práci.

Snad se zdařilo vše srozumitelně popsat, a pokud tato práce někoho zaujme a pomůže ke vzniku podobné organizace pro děti v jiném městě, či inspiruje i pedagogy k obohacení výuky vlastivědy či dějepisu na základní škole, pak cíl byl splněn i s přidanou hodnotou.

LITERÁRNÍ ZDROJE

BĚLINA, Pavel a Jiří KAŠE. *Generál Laudon: slavný vojevůdce a pán na Bečvárech*.

Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-743-2687-5.

ČINČERA, Jan. *Práce s hrou: pro profesionály*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1974-0.

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0741-2.

FRANC, Daniel, Daniela ZOUNKOVÁ a Andy MARTIN. *Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora*. Vyd. 1. Brno: Computer press, 2007. ISBN 978-80-251-1701-0.

GRECMANOVÁ, Helena, Eva URBANOVSKÁ a Drahomíra HOLOUŠOVÁ. *Obecná pedagogika I.* Olomouc: Hanex, [1998]. Edukace (Hanex). ISBN 80-857-8320-7.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času : trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HANUŠ, Radek a Lenka CHYTILOVÁ. *Zážitkově pedagogické učení*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2816-2.

HRNEČKOVÁ, Anna. Dramatizace rozsáhlejších epických látek pro dětské soubory. *Tvořivá dramatika: Časopis o dramatické výchově, literatuře a divadle pro děti a mládež*. NIPOS - ARTAMA, 2014, **XXV**.(3), 2. ISSN 1211-8001.

KALHOUS, Zdeněk, Otto OBST a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8253-X.

KAŠČÁK, Ondrej a Branislav PUPALA. *Výchova a vzdelávanie v základných diskurzoch*. Prešov: Rokus, 2009. ISBN 978-80-89055-98-2.

KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika voľného času: výchova v čase mimo vyučovania v pedagogickej teórii a v praxi*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2004. ISBN 80-223-1930-9.

KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0052-9.

MACKOVÁ, Silva. *Dramatická výchova*. Vyd. 1. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2004. ISBN 80-854-2993-4.

- MACHKOVÁ, Eva. Látka dramatické výchovy: zdroje. *Tvořivá dramatika: Časopis o dramatické výchově, literatuře a divadle pro děti a mládež*. NIPOS - ARTAMA, 2013, **XXIV**.(3), 1-20. ISSN 1211-8001.
- MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5.
- MARUŠÁK, Radek, Olga KRÁLOVÁ a Veronika RODRIGUEZOVÁ. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy : využití metod a technik*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-472-4.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0519-7.
- MEŠKOVÁ, Marta. *Motivace žáků efektivní komunikací: praktická příručka pro učitele*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0198-4.
- NEUMAN, Jan. *Turistika a sporty v přírodě*. Praha: Portál, s.r.o., 2000. ISBN 80-7178-391-9.
- NĚMEČEK, Tomáš. *Tomáš Garrigue Masaryk očima slečny Alice a mistra Viktora*. Praha: Mladá fronta, 2017. Velikáni do kapsy. ISBN 978-80-204-4351-9.
- ORLITA, Zdeněk, Radek POLÁCH a Jaroslav ZEZULČÍK. *Památník Františka Palackého v Hodslavicích*. Nový Jičín: Muzeum Novojičínska a Obec Hodslavice, 2018. ISBN 978-80-87359-27-3.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času : teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- PELÁNEK, Radek. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0454-1.
- PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8978-X.
- POLÁŠKOVÁ, Taťána a Naděžda LÁZNIČKOVÁ. *Nejkrásnější pověsti severní Moravy a Slezska*. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. Klokan (Alpress). ISBN 978-80-7362-501-6.
- PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro učitele*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0676-4.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-78.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0456-5.

- REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. Vyd. 3. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.
- ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ. *Úspěšná nezisková organizace*. Vyd. 3. Praha: Grada, 2017. Manažer. ISBN 978-80-271-0249-5.
- ŠMÍDOVÁ, Hana. *Stanovy spolku History klub, z. s. Nový Jičín*, 2016.
- ŠOBÁŇOVÁ, Petra a kol. *Vzdělávací obsah v muzejní edukaci*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4625-7.
- ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3003-4.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VÁŽANSKÝ, Mojmir. *Základy pedagogiky volného času*. Vyd. 2. Brno: Print - Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.
- VYHNÁLKOVÁ, Pavla. *Základy pedagogiky volného času*. Vyd. 1. Olomouc: Agentura Gevak, 2013. ISBN 978-80-86768-73-1.
- ZEZULČÍK, Jaroslav. *Nový Jičín*. Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 1997. ISBN 80-902-1421-5.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- Co to je neziskový sektor?. *Neziskovky.cz* [online]. Praha: Nadace Neziskovky.cz, 2014 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://www.neziskovky.cz/clanky/511_691/fakta_co-je-neziskovy-sektor/
- ČESKO. *Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání: aktualizace k 1. 9. 2018*. [online]. In: Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit. 2019-03-29]. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/file/48249/>
- ČESKO. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník: aktualizace 460/2016 Sb.* [online]. In: Sběrka zákonů: Praha. [cit. 2019-03-29]. Dostupné také z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2>
- ČESKO. *Zákon č. 561/2004 Sb., Školský zákon: aktualizace k 15. 2. 2019*. [online]. In: Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2004. [cit. 2019-03-29]. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>
- HATINA, Viktor. Jak založit spolek. *Juristi.cz* [online]. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy: Právnícký akademický spolek Juristi, 2019. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://www.juristi.cz/jak-zalozit-spolek/>

JIRÁSEK, Ivo. Hra. *Gymnasion: časopis pro zážitkovou pedagogiku*. [online]. Prázdninová škola Lipnice - Outward Bound ČR. 2006, (6), 4. [cit. 2019-03-29]. ISSN 1214-603X. Dostupné z: <http://gymnasion.org/g6-hra/>

JIRÁSEK, Ivo. Hra. *Gymnasion: časopis pro zážitkovou pedagogiku*. [online]. Prázdninová škola Lipnice - Outward Bound ČR. 2004, (1), 13-15. [cit. 2019-03-29]. ISSN 1214-603X. Dostupné z: <http://gymnasion.org/g1-gymnasion/>

MATALOVÁ, Anna. Mendel - Brno - Evropa. In: *Mendel - Brno - Evropa* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: http://atraktivnibiologie.upol.cz/docs/pdf/mendel_brno_evropa.pdf

MORKES, František. Kořeny moderní školy a pedagogiky. *Učitelské noviny*. [online]. Gnosis. 2006, (6), [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=2840>

Pagetova choroba [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://www.mojezdravi.cz/nemoci/pagetova-choroba-2323.html>

POLÁCH, Radek. Galerie osobností. *Muzeumnj.cz* [online]. Nový Jičín: Muzeum Novojičínska [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://galerieosobnosti.muzeumnj.cz/>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2017. [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/file/41216/>

SMYČKA, Jan a Anita BROŽKOVÁ. Kuchařka biologických pokusů: Izolace DNA. In: *Gymnasiumkladno.cz*. Kladno. [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: http://www.gymnasiumkladno.cz/soubory/bio_kucharka.pdf

Úmluva o právech dítěte. In: OSN, 1989. [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné také z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

ZEZULČÍK, Jaroslav. Znamení paní hraběnka. *Poodří* [online]. Společnost přátel Poodří, 2004, VII.(2), 13-32. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://www.casopispoodri.cz/starsicisla/pdf/POODRI%202-2004.pdf>

Zážitková pedagogika: Handouty pro učitele. In: *Klíčový rok* [online]. Prázdninová škola Lipnice, 2018, [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/uploads.mangoweb.org/shared-beta/psl.mgw.cz/uploads/2018/05/zazitkova.pdf>

SEZNAM ZKRATEK

z. s. – zapsaný spolek

SSM – Socialistický svaz mládeže

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

PR – Public Relations – komunikace organizace s veřejností

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Maslowova pyramida lidských potřeb; zdroj: <https://www.filosofie-uspechu.cz/maslowova-pyramida-lidskych-potreb/2/>

Obr. č. 2: Kolbův cyklus; zdroj: *Zážitková pedagogika: Handouty pro učitele*, 2018, [cit. 2019-03-29]

Obr. č. 3: Komfortní zóna; zdroj: Činčera, 2007, s. 19

Obr. č. 4: Zapamatování informací; zdroj: *Zážitková pedagogika: Handouty pro učitele*, 2018, [cit. 2019-03-29]

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Délka navštěvování klubu

Graf č. 2: Důvod přihlášení do klubu

Grafy č. 3 – 9: Hodnocení jednotlivých aktivit

Graf č. 10: Požadavky na frekvenci a obsah schůzek

Graf č. 11: Zájem o pokračování v členství v klubu

Graf č. 12: Doporučení členství kamarádům

Graf č. 13: Zájem o zapojení do vedení mladších členů spolku

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dokumenty k založení spolku

Příloha č. 2: Přihláška do spolku

Příloha č. 3: Formulář rozpočtu k Žádosti o dotaci z prostředků města

Příloha č. 4: History klub - dotazník

Příloha č. 5: Kartičky do hry

Příloha č. 6 a: Plánek trasy: „Po stopách smrti“

Příloha č. 6 b: Příběhy míst: „Po stopách smrti“

Příloha č. 7: Popis pokusu: Izolace DNA

Příloha č. 8 a: Hrací karta: „Memoriál generála Laudona“

Příloha č. 8 b: Disciplíny: „Memoriál generála Laudona“

Příloha č. 9: Pomůcky k letnímu soustředění: Rozvrh hodin; Převody jednotek; Předloha kurentu; Německý text písně o Laudonovi

Příloha č. 10: Šifra k noční hře

Příloha č. 11: Fotogalerie History klubu, z.

Příloha č. 1 – Dokumenty k založení spolku

Zápis z ustavující členské schůze spolku

Dne se uskutečnila ustavující schůze za účelem založení spolku, stanovení hlavní činnosti a sestavení stanov, za účasti osob uvedených na připojené listině přítomných, svolaná dne

Na programu jednání ustavující schůze byly tyto body:

- a) úvodní slovo svolavatele,
- b) návrh názvu a hlavní činnosti spolku,
- c) projednání stanov,
- d) schválení názvu, hlavní činnosti a stanov
- e) soupis listiny přítomných,
- f) volba orgánů spolku.

- a) V úvodu ustavující schůze seznámil svolavatel přítomné s důvody schůze.
- b) Přítomní poté vyjádřili svůj souhlas s názvem spolku, s hlavními cíli spolku, se Stanovami spolku a projevíli vůli stát se členy spolku. Jako doklad o této skutečnosti byla vyhotovena listina přítomných, která tvoří součást tohoto zápisu.
- c) Přítomní se usnesli, že schvalují stanovy navržené svolavatelem. Pro bylo přítomných, proti bylo přítomných, zdrželi se
- d) Ve smyslu čl. VIII Stanov spolku byl předsedou spolku zvolen:

Předseda -

Náhradník -

Zápis pořídil:

Ověřila:

Čestné prohlášení a souhlas osoby zapisované do spolkového rejstříku

Já, níže podepsaný narozen, bytem, prohlašuji, že jsem způsobilý vykonávat funkci předsedy spolku, kterým jsem byl zvolen dne Zejména prohlašuji, že nejsem v úpadku a jsem plně svéprávný. Funkci předsedy spolku přijímám a souhlasím se zápisem mé osoby do spolkového rejstříku.

Datum přijetí funkce:

(podpis)

Pozor! Podpis na tomto prohlášení musí být úředně ověřen.

Souhlas vlastníka nemovitosti s umístěním sídla spolku

Já,, narozen, bytem
jako vlastník bytové jednotky č., nacházející se v budově č., vše
zapsané na listu vlastnictví č., v k. ú., u Katastrálního
úřadu pro kraj, Katastrální pracoviště

souhlasím

s umístěním sídla spolku ve výše uvedené nemovitosti.

V, dne

.....

podpis

Pozor! Podpis na tomto prohlášení musí být úředně ověřen.

Příloha č. 2 – Přihláška do spolku

PŘIHLÁŠKA

HISTORY klub, z. s.
„Zámecká škola“
Adresa a kontakt spolku

Jméno, příjmení:.....

Datum narození:.....

Adresa:

Telefon (pouze pokud došlo od loňska ke změně) a e- mail na rodiče (prosíme o OBOJÍ):

.....

Přihlašuji své dítě do „History klubu, z. s. - Zámecké školy“ a umožním mu účast dítěte na akcích pořádaných History klubem, z. s., v roce 2019, které mi budou vedením spolku v dostatečném časovém předstihu oznámeny.

Jsem seznámen/a s tím, že členský příspěvek do spolku je hrazen na celý rok, a to ve výši **Kč a je splatný k 31. 1. 2019 na účet spolku č.**

Členský příspěvek se při ukončení docházky do spolku nevrací.

Souhlasím s využitím fotodokumentace pořízené při činnostech spolku pro propagaci a dokumentaci jeho činnosti. Osobní údaje členů jsou shromažďovány pouze pro vnitřní potřeby spolku a nebudou dále zveřejňovány či poskytnuty třetím stranám bez předchozího udělení souhlasu zákonných zástupců dítěte.

Prohlašuji, že jsem své dítě poučil o bezpečném chování.

Důležité sdělení rodičů:.....

V.....dne..... Podpis rodičů:

-----ZDE ODSTŘIHNOUT-----

INFORMACE K PLATBĚ

Členský příspěvek do spolku je hrazen na celý rok, a to ve výši **Kč a je splatný k 31. 1. 2019 na účet spolku č.**

Členský příspěvek se při ukončení docházky do spolku nevrací.

Příloha č. 3 – Formulář rozpočtu k Žádosti o dotace z prostředků města Nový Jičín ⁵

ROZPOČET PROJEKTU			
Program Města Nový Jičín na podporu volnočasových aktivit			
Podpora celoroční činnosti v oblasti využití volného času			
VÝDAJE PROJEKTU			
Pol.	Druh výdaje:	Plánované výdaje: (v Kč)	Z dotace požadováno: (v Kč)
Uznatelné výdaje projektu:			
1	materiální vybavení (výstroj, výzbroj, kostýmy)		
2	spotřeba materiálu		
3	drogerie		
4	kancelářské potřeby		
5	knihy, příručky, vstupy do muzeí		
6	propagace		
7	odměny, diplomy a upomínkové předměty		
8	masky		
9	nářadí		
10	materiál pro činnost		
11	fotografát		
12	laminovací přístroj		
13	řezačka papíru		
14	pronájem prostor		
15	údržba		
16	cestovné soukromým vozem		
17	konzultace		
18	osobní náklady - odměny		
19	správa webu		
20	údržba materiálu		
21	účast externistů		
Ostatní výdaje projektu - neuznatelné:		0,00	
			Nelze uplatnit z dotace
NEINVESTIČNÍ VÝDAJE CELKEM:		0,00	0,00
Podíl požadované dotace na uznatelných výdajích		#DĚLENÍ_NULOU!	
PLÁNOVANÉ ZDROJE FINANCOVÁNÍ PROJEKTU			
Plánovaný zdroj financování projektu	Výdaje na projekt (v Kč)	Spoluúčast (v %)	
Město Nový Jičín		#DĚLENÍ_NULOU!	
Moravskoslezský kraj		#DĚLENÍ_NULOU!	
Ministerstvo ŠMT		#DĚLENÍ_NULOU!	
Ostatní resort/vlastní správa		#DĚLENÍ_NULOU!	
Jiná obec		#DĚLENÍ_NULOU!	
Spornozské dary		#DĚLENÍ_NULOU!	
Příjmy ze vstupného		#DĚLENÍ_NULOU!	
Členské příspěvky		#DĚLENÍ_NULOU!	
Dotace ze svazů		#DĚLENÍ_NULOU!	
Jiné zdroje (uveďte):		#DĚLENÍ_NULOU!	
		#DĚLENÍ_NULOU!	
		#DĚLENÍ_NULOU!	
		#DĚLENÍ_NULOU!	
NEINVESTIČNÍ VÝDAJE CELKEM:	0,00	#DĚLENÍ_NULOU!	
V Novém Jičíně dne: 27. 9. 2018 Vyhotořil (jméno, příjmení, podpis):			

⁵ Položky zůstaly nezměněny, částky byly vymazány – pozn. autorky

Příloha č. 4 – History klub – dotazník

History klub - dotazník
Reflexe volnočasové činnosti

jsem (zakroužkuj): chlapec dívka

1. Jak dlouho navštěvuješ kroužek History klub (dále jen „klub“)?

.....

2. Co tě vedlo k tomu, že ses rozhodl/a pro přihlášení do klubu?

může být více možností

- rodiče
- kamarádi
- atraktivní činnosti
- vedoucí
- zajímavé prostředí
- zájem o historii
- sourozenec
- Jiné:

3. Baví tě aktivity klubu stále, a když, tak které považuješ za nejlepší? (seřaď: nejlepší = 1; nejhorší = 7, můžeš označit i více činností stejnou známkou) Pozn. některé nás teprve čekají.

	1	2	3	4	5	6	7
Provádění na zámku	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Strašení na zámku	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vojenské soutěže v expozici Laudona	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Soutěže ze školy 1. republiky	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Letní soustředění v zámeckém parku	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Provádění městem Nový Jičín	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Výuka šemu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Co bys uvítal/a na schůzkách?

může být více možností

- aby byly častěji
- více skupinové práce
- více akčních činností
- více nových informací
- více vtipných aktivit
- hraní divadla
- šerm a bojové scény
- Jiné:

5. Máš nějaký nápad, co bys rád/a v rámci aktivit klubu dělal/a, a zatím se to ještě neuskutečnilo?

.....

6. Chtěl/a bys v účasti na aktivitách klubu pokračovat?

- ano
- ne
- záleží na množství jiných povinností
- podle nabídky nových činností
- Jiné:

7. Doporučil/a bys členství v klubu svým kamarádům?

- ano
- ne
- Jiné:

8. Uvažuješ nad tím, že by ses časem zapojil/a do vedení mladších členů klubu?

- ano
- ne
- Jiné:

DĚKUJI ZA VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU 😊

Příloha č. 5 – Kartičky do hry

fotky
doklady
peníze
oblečení
pojistné smlouvy
svoje obrázky z dětství
rodina
knihy
hračky
domácího mazlíčka
jídlo

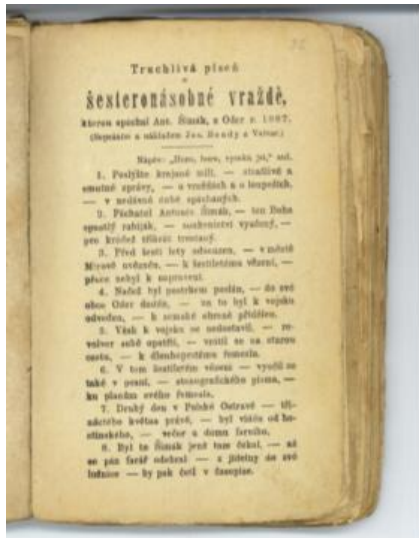
Příloha č. 6 a – Plánek trasy: „Po stopách smrti“

Zdroj: autorka, mapy.cz

Příloha č. 6 b – Příběhy míst: „Po stopách smrti“

1) **Anton Shimak z Oder** – 1861-1887 – mnohonásobný vrah, vyučený soukeník, kradl už v mládí. Už ve dvaceti letech byl odsouzen k šesti letům na Mírově, po propuštění byl odveden zpátky do Oder. Už o týden později přepadl a postřelil kněze v Ostravě a hned druhý den zavraždil jednoho muže ve Slezsku. Týden nato zavraždil hned tři lidi najednou – manžele (žena byla těhotná) a jednoho tesaře. Další den u Oder žádal o mléko jednoho starého muže a pak ho střelil do hlavy. U Mohelnice přepadl vůz s ředitelem mírovské věznice, jeho dcerou a manželkou. Unikli zázrakem. Začátkem června zastřelil sedmnáctiletého pekařského tovaryše. Noviny o něm psaly, lidé panikařili. Toulal se po Moravě a kradl. Byl zatčen a umístěn do cely č. 33 novojičínské věznice, kde byl dokonce na 1 a ½ metru dlouhých okovech. K vraždám se nepřiznal, byl odsouzen k smrti provazem. Kat přijel až z Vídně a popravě přihlíželo na 200 diváků. Po smrti mu byl vyňat mozek a odeslán ke zkoumání. (Polách, 2019)

Zdroj: Ukázka kramářské písně o vrahu Shimakovi; Radek Polách, Muzeum Novojičínka

2) Mariánský – morový sloup – na náměstí stojí až od roku 1710, předtím zde bylo holé prostranství. A právě v době jedné z největších morových epidemií, která postihla naše město v roce 1680, se na tomto místě kupily mrtvoly zemřelých obyvatel Nového Jičína na obrovskou hromadu a následně byly za městem spalovány. Tragédie se projevila v cítění dvou novojičínských občanů manželů Stirzníkových, kteří v roce 1710 věnovali velkou částku na zbudování morového sloupu, aby byly zažehnány veškeré morové epidemie a morové nákazy, které v minulosti Nový Jičín potkaly. Novojičínští občané tehdy pevně doufali, že se mor už nikdy ve městě neobjeví. Přišel však znovu za pět let a trval půl roku. Zahynula třetina obyvatelstva. (Zezulčík, 1997)

3) Jura Gajdůšek z Životic u Nového Jičína – ? – 1719 – zbojník, kapitán zbojnické družiny. V mládí utekl z panského dvora, sestavil družinu a působil u Hukvald, Veřovic, Valmezu a na Novojičínsku. Nějaký čas byl v bandě známého beskydského zbojníka Ondřeje Fucimana (Ondráš a Juráš). Řádil tady mor a do toho ještě zbojníci. Byl chycen a v roce 1719 na náměstí popraven. Koncem 19. století našel v Životicích rychtář pod lípou zlaté dukáty, rozdal je chudým. (Polách, 2019)

4) Panoš Petr na Novojické radnici – 16. století – příběh se odehrál již před dávnými časy, v době, kdy byl majitelem novojického panství pan Viktorin ze Žerotína. Petr byl panošem starojického pána, který jej jednou vyzval ke hře v kostky. Ve hře však prohrál, což se mu nelíbilo, a protože bylo tehdy starojické panství podřízeno tomu novojickému, stěžoval si u pána z Žerotína na to, že byl svým panošem oloupen. Pán z Žerotína slíbil věc prošetřit, starojický pán mu však nabídl

peníze, a tak se nakonec nic nevyšetřilo, a milého Petra poslali na mučidla. Na následky mučení brzy zemřel a jeho duch bloudí ve zdech novojičké radnice a zjevuje se těm, na kterých je páháno bezpráví. (Polášková a Lázničková, 2007)

5) Ludmila Schwarzová - ? – 1612 – v tomto domě žila. Byla to manželka jednoho měšťana, obchodníka se sukny. Počátkem 17. století se na Novojičsko dostala skupina překupníků a pašeráků falešných mincí a doposud počestná paní Ludmila se stala milenkou jednoho z nich, jménem Kašpar Rot. Ten byl zatčen a udal svoje komplice, mezi nimi i manžela paní Ludmily. Ten ale nakonec odsouzen nebyl, zato Kašpar byl poslán do vězení na Špilberk. Ludmila ho tam navštěvovala a připravovala jeho útěk. Ten se mu podařil, utekl až do Polska, kde byl zavražděn. U paní Ludmily se nakonec našly falešné peníze a tak byla odsouzena a na náměstí mečem sřata. Jeden moravský politik do svých dokumentů zapsal: "Psaní té Lidmily Schwarz - Melicharky nejsou sem vepsána pro stydlost a zůstávají při právu pro paměť. Jest potom táž Lidmila z těch příčin od úřadu novojičského mečem z světa svedena." (Polách, 2019)

6) Salome a Barbara - ? – 1590 - za kostelem kdysi býval městský hřbitov a právě zde byl nalezen náhrobní kámen s latinským veršem. Připomíná tragickou událost, zavraždění dvou dcer místního písaře, pana Kerbera. Nápis je v latině a stojí tam: „Zastav své kroky poutníče, zde spí dítě Salome spolu se sestrou Barbarou z moci ohavné vraždy. Zásluhou otce Kerbera vidíme světlo narozené, tyto kosti však kryje zem. Z přízně Boží jsme obě žily. Roku 1590 Tomas Kerber, písař s nadějí doufá v pozdější vzkříšení svých dcer.“ Kvůli ničivým požárům se nedochovaly spisy, které by uváděly, proč a kým byly sestry zavražděny. (Zezulčík, 1997)

7) Morová kaple na Hliníkách – tato kaple byla zbudována v roce 1733 na místě, kde se shromažďovali při morové ráně v roce 1715 nemocní a kde byl velký lazaret. Ranhojičské a lazebnické práce zde prováděl novojičský ranhojič a lazebník Gottfried Ignaz Mittel se svou rodinou, se svým synem. Dne 14. října 1715 při této své bohublé práci bohužel umřel a byl zde pochován i se svým malým synkem. Uvádí to náhrobní kámen. (Zezulčík, 1997)

8) Španělská kaple – byla postavena nad společným hrobem císařské posádky, která byla roku 1621, za bojů třicetileté války, zákeřně pobita vojskem protestantského krnovského markraběte Jana Jiřího. Velkou část císařské posádky tvořili neapolští vojáci (Neapolské království bylo tehdy součástí španělských držav) – odtud vznikl název Španělská kaple. (Polášková a Lázničková, 2007)

Příloha č. 7 – Popis pokusu: Izolace DNA

Postup pokusu:

- rozmělnit 1 g banánu na kašovitou hmotu;
- přilít 30 ml vody s rozpuštěnými 0,1 g soli a 5-10 ml šamponu
- vzniklou směs promíchat;
- nechat 5-10 minut odstát
- přefiltrujeme přes papírový kapesník;
- filtrát rozlít do nádob tak, aby výška ode dna činila asi 1 cm
- přilít čtyřnásobek lihu podchlazeného na teplotu okolo 0°C (možno odhadem);
- bílá vláknitá sraženina stoupající z dolní „zamlžené“ fáze (filtrát) do horní průhledné fáze (líh) je DNA. (Smyčka a Brožková)

Příloha č. 8 a – Hrací karta: „Memoriál generála Laudona“

Jméno:			
1	výstroj		
2	výzbroj		
3	depeše		
4	Slezsko		
5	Bělehrad		
6	mapy		
7	velitel		
8	ranhojič		
9	kolona		
10	armáda		
11	podpis		
12	smrt		

Zdroj: Hrací karta „memoriál generála Laudona; autorka

Příloha č. 8 b – Disciplíny: „Memoriál generála Laudona“

VÝSTROJ

Pomůcky: přesýpací hodiny, 2 repliky vojenských kabátců, 2 třírohé klobouky, rukavice.

Popis: Laudon byl chrabrý vojevůdce, vždy byl elegantně oblečen.

Pravidla: rychle si obleč a zapni kabátec, nasad' rukavice a klobouk.

RANHOJIČ

Pomůcky: přesýpací hodiny, dřevěnou tyčku a pásy z látky jako onuce

Popis: Ani takovému vojákovvi, jako byl Laudon, se ale zranění nevyhýbala.

Pravidla: přilož k holenní kosti dlahu a ovaž onucí, pak sundej

KOLONA

Pomůcky: přesýpací hodiny, dřevěná truhlička, čokoládové mince a bonbóny

Popis: Roku 1758 rozprášil u Guntramovic pruskou zásobovací kolonu, jež vezla zásoby a žold.

Pravidla: posbírej všechny bonbóny a mince zpět do truhličky

VÝZBROJ

Pomůcky: replika kordu, hadřík napuštěný olejem

Popis: Roku 1759 Laudon obdržel od císařovny Marie Terezie za zásluhy nový kord.

Pravidla: nalešti kord hadříkem tak, aby se blýskal

ARMÁDA

Pomůcky: přesýpací hodiny, zalaminované obrázky různých vojenských uniforem

Popis: Laudon za svého života velel jednotkám husarů i pandurů.

Pravidla: najdi v hromádce obrázků s vojáky ty, na nichž je husar a pandur.

VELITEL

Pomůcky: přesýpací hodiny, kartičky s povely v češtině i němčině

Popis: Laudon byl chrabrý vojevůdce a ovládal povely i v němčině.

Pravidla: vyber si 3 povely a splň je (starší děti v němčině)

BĚLEHRAD

Pomůcky: 9 dřevěných kuželek, 3 „dělové“ koule vyrobené z mokrého papíru

Popis: Roku 1789 Laudon zvítězil nad Turky v bitvě o Bělehrad.

Pravidla: pobij třemi pokusy co nejvíce Turků

MAPY

Pomůcky: přesýpací hodiny, replika mapy z 18. století

Popis: Laudon celý život sbíral vojenské mapy, jeho sbírka byla vyhlášena, a dokázal se v nich velmi dobře orientovat.

Pravidla: najdi na mapě z 18. století Nový Jičín (pozor: německý název byl Neutitschein)

PODPIS

Pomůcky: ptačí brk, lahvička s inkoustem, arch papíru pro každé dítě, předloha se jménem Laudona

Popis: Při svém pobytu v Novém Jičíně se Laudon podepsal do místní matriky.

Pravidla: podepiš se podle předlohy jeho jménem (Ernst Laudon) a sroluj

DEPEŠE

Pomůcky: přesýpací hodiny, dřevěný kůň, depeše (předchozí list s podpisem)

Popis: Laudon musel vždy o průběhu bitvy informovat císaře.

Pravidla: doruč depeši z předchozí disciplíny co nejrychleji vedoucímu

SLEZSKO

Pomůcky: cedule s nápisem Slezsko (Schlesien), klobouk

Popis: Laudon často válčil s pruským králem Fridrichem, proto při své poslední cestě na Moravu Laudon prohlásil, že mu vítr zavál klobouk až do Slezska.

Pravidla: hod' kloboukem za hranici Slezska, máš 3 pokusy

SMRT

Pomůcky: proutěný košík, podkova, text modlitby Otče náš

Popis: Laudon na sklonku života, roku 1790, neměl štěstí, po teplých palačinkách a zmrzlině dostal těžký zánět a zemřel.

Pravidla: pomodli se „Otče náš“ a hod' si podkovou pro štěstí do koše, máš 2 pokusy

Příloha č. 9 – Pomůcky k letnímu soustředění

Rozvrh hodin:

	<i>pondělí</i>	<i>úterý</i>	<i>středa</i>	<i>čtvrtek</i>	<i>pátek</i>	<i>sobota</i>
5-6 hodin	číslové a mírové poměry	jazykové cvičení	číslové a mírové poměry	jazykové cvičení	číslové a mírové poměry	číslové a mírové poměry
6-7 hodin	náboženství	náboženství	náboženství	náboženství	náboženství	náboženství
7-8 hodin	německé články	německé články	francouzský jazyk	německé články	německé články	francouzský jazyk
8-9 hodin	německé články	německé články	náboženská čtení	německé články	německé články	francouzský jazyk
9-10 hodin	hudba	hudba	hudba	hudba	hudba	hudba
10-11 hodin	náboženská čtení	náboženská čtení	hudba	náboženská čtení	náboženská čtení	náboženská čtení
11-12 hodin	kreslení	počty	kreslení	počty	kreslení	počty
12-13 hodin	oběd a úklid	oběd a úklid	oběd a úklid	oběd a úklid	oběd a úklid	oběd a úklid
13-14 hodin	klavír	klavír	klavír	klavír	klavír	klavír
14-15 hodin	krásnopis	kreslení	krásnopis	kreslení	krásnopis	kreslení
15-16 hodin	přírodopis	přírodopis	přírodopis	přírodopis	přírodopis	přírodopis
16-17 hodin	zpěv	zpěv	francouzský jazyk	zpěv	zpěv	hudba
17-18 hodin	německý sloh	francouzský jazyk	německý sloh	německý sloh	francouzský jazyk	hudba
18-19 hodin	světové dějiny	zeměpis	zeměpis	světové dějiny	zeměpis	zeměpis

Týdenní rozvrh výuky 2. třídy chlapců na kunínském výchovném ústavu z roku 1806

Zdroj: Rozvrh hodin kunínského výchovného ústavu; Jaroslav Zezulčík

Převody jednotek:

- 3 palce = 8 cm.
- 1 m = 3 stěvice + 2 palce.
- 3 stěvice (stopy) = 95 cm.
- 5 sáhů = 9,5 m.
- loket = 78 cm.
- 4 míle = 30 km
- sud piva = 4 vědra = 226,4 litru.
- sud vína = 10 věder = 566 litrů.
- vědro = 40 mázů = 56,605 litru.
- máz = 2 pinty = 1,415 litru.
- pinta = 2 žejdlíky = 0,707 litru.
- žejdlík = 0,353 litru.
- kopa = 60 kusů = 4 mandele po 15 kusech = 5 tuctů.
- tucet = 12 kusů.
- veletucet = 12 tuctů = 144 kusů.

Peníze:

- 1 zlatý = 60 krejcarů

Kolik co stálo?

- 4 až 5 krejcarů = libra hovězího
- 48 krejcarů = střevíce
- 7 zlatek = kráva
- 8 zlatek 30 krejcarů = sud piva
- 15 krejcarů = slepice
- 1 zlatka 30 krejcarů = kopa vajec
- 12 až 32 zlatek = sud piva
- 60 až 100 zlatek = kráva

Kolik si vydělali?

- tesař mistr 9 1/2 krejcaru denně
- tovaryš 7 krejcarů denně
- zedník mistr 57 až 60 krejcarů týdně
- tovaryš 42 až 48 krejcarů týdně
- nádeník 18 až 24 krejcarů týdně

Předloha kurentu:

Latinka	Písmo	Tisk	Latinka	Písmo	Tisk
a	<i>a</i>	A	o	<i>o</i>	O
ä	<i>ä</i>	Ä	ö	<i>ö</i>	Ö
b	<i>b</i>	B	p	<i>p</i>	P
c	<i>c</i>	C	q	<i>q</i>	Q
ch	<i>ch</i>	Ch	r	<i>r</i>	R
d	<i>d</i>	D	s	<i>s</i>	S
e	<i>e</i>	E	š	<i>š</i>	Š
f	<i>f</i>	F	t	<i>t</i>	T
g	<i>g</i>	G	u	<i>u</i>	U
h	<i>h</i>	H	ü	<i>ü</i>	Ü
i	<i>i</i>	I	v	<i>v</i>	V
j	<i>j</i>	J	w	<i>w</i>	W
k	<i>k</i>	K	x	<i>x</i>	X
l	<i>l</i>	L	y	<i>y</i>	Y
m	<i>m</i>	M	z	<i>z</i>	Z
n	<i>n</i>	N			

Zdroj: Předloha kurentu; Grafologie a psychologie

Německý text písně o Laudonovi:

„La, la, la, Laudon,

Laudon rückt an,

La, la, la, Laudon,

Laudon rückt an,

Mit viele Tausend Mann

Rückt general Laudon an,

General Laudon,

Laudon rückt an ...“ (Bělina a Kaše, 2017, s. 9)

Příloha č. 11 – Fotogalerie History klubu, z. s.

Muzeum Novojičínka, p.o. - Zámek Kunín
uvádí

DĚTI PROVÁDĚJÍ DĚTI

Hraběnka Walburga zve děti na zámek

Neděle 3. června 2018 od 13.00 do 16.00 hodin
Zámek v Kuníně

Dětské prohlídky zámku s dětskými průvodci

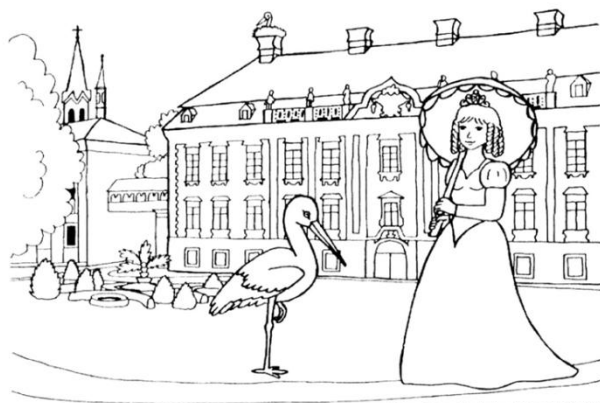
- historický fotoateliér
- na vlastní oči uvidíte hraběnku Walburgu
- děti mají vstup zdarma
- vymaluj obrázek a dostaneš malý dárek

Príspevková organizace
Moravskoslezského kraje

deník

© Elena G. Kopecká - Ilustrace z knihy děti provádějí děti

Foto č. 1: Jaroslav Zezulčík; Děti provádějí děti 2018 – Propagační leták, 2018

Foto č. 2: Lenka Malinová; Děti provádějí děti, Kunín, 2016

Foto č. 3: Blesk; History klub médiích, 2018

Foto č. 4: Lenka Malinová; Děti provádějí děti – živé vysílání na ČT 24, 2016

Foto č. 5: archiv autorky; Dobré ráno z Ostravy, ČT Ostrava, 2016

Foto č. 6: Petr Horák; Slavnost Města Nového Jičína 2017 – setkání s potomky generála Laudona (na snímku baron von Loudon), Nový Jičín, 2017

Foto č. 7: Petr Horák; Děti provádějí děti – Děti s hraběnkou, Kunín, 2018

Foto č. 8: Petr Horák; Otevírání rodného domku Františka Palackého, Hodslavice, 2018

Foto č. 9: Petr Horák; Féerie „Vítání Masaryka“, Nový Jičín, 2018

Foto č. 10 : archiv autorky; Hradozámecká noc, Kunín, 2018

Foto č. 11: Petr Horák; Tajuplný Laudonův dům – Soutěže v expozici gen. Laudona, Návštěvnícké centrum Nový Jičín, jaro 2018

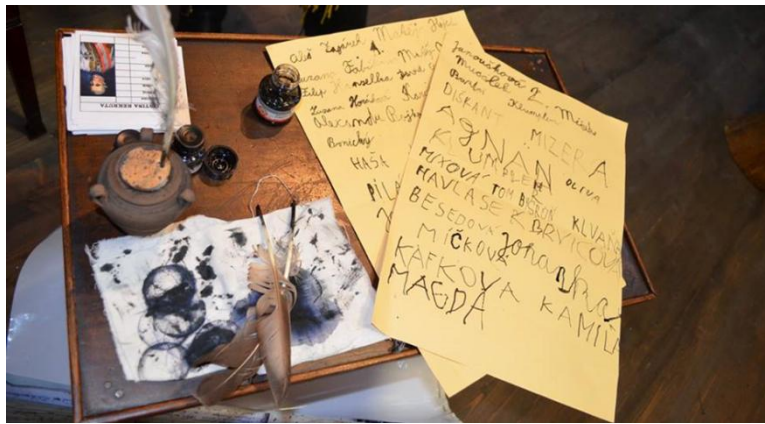

Foto č. 12: Petr Horák; Tajuplný Laudonův dům – Soutěže v expozici gen. Laudona, Návštěvnícké centrum Nový Jičín, 2018

Foto č. 13: Petr Horák; Tajuplný Laudonův dům – Soutěže v expozici gen. Laudona, Návštěvnícké centrum Nový Jičín, podzim 2018

Foto č. 14: Petr Horák; Slavnost Města Nového Jičína 2018 – Jak se učilo za 1. republiky, Nový Jičín, 2018

Foto č. 15: Petr Horák; Slavnost Města Nového Jičína 2018 – Jak se učilo za 1. republiky, Nový Jičín, 2018

Foto č. 16: archiv autorky; Letní soustředění 2017 – stavění stanů, Kunín, 2017

Foto č. 17: archiv autorky; Letní soustředění 2017 – střelba z kuše, Kunín, 2017

Foto č. 18: archiv autorky; Letní soustředění 2017 – výroba měšců, Kunín, 2017

Foto č. 19: archiv autorky; Letní soustředění 2017 – výroba erbů, Kunín, 2017

Foto č. 20: archiv autorky; Letní soustředění 2017 – luštění šifry, Kunín, 2017

Foto č. 21: archiv autorky; Letní soustředění 2017 – před stezkou odvahy, Kunín, 2017

Foto č. 22: archiv autorky; Letní soustředění 2017 – stezka odvahy vede hřbitovem, Kunín, 2017

Foto č. 23: Lenka Malinová; Hry dětí – hra v šach, Kunín, 2018

Foto č. 24: Petr Horák; Hry dětí – šerm, Kunín, 2018

Foto č. 25: archiv autorky; Hry dětí – pohánění obruče; Kunín, 2018

Foto č. 26: archiv autorky; Hry dětí – chůze na chůdách; Kunín, 2018

Foto č. 27: archiv autorky; Vánoční tradice – výroba a pouštění lodiček, Nový Jičín, 2018

Pozn. autorky: všechny osoby na fotografiích, nebo jejich zákonní zástupci, podepsali souhlas se zveřejněním svých fotografií.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Hana Šmídová
Katedra nebo ústav:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Roční plán činnosti historického kroužku pro děti mladšího a středního školního věku
Název v angličtině:	Yearlong Plan of the Activity of a History Club for Children of a Younger and Older School Age
Anotace práce:	<p>Tato diplomová práce se zaměřuje na tvorbu ročního plánu činnosti historického kroužku pro děti mladšího a staršího školního věku. Teoretická část je věnována teoretickým východiskům při práci s dětmi ve volném čase i při tvorbě plánu. Praktická část se zabývá jak právními úkony nutnými k založení podobné organizace, tak jeho financováním a SWOT analýzou. Poslední část se zabývá konkrétním spolkem a plánem jeho roční činnosti tematicky rozděleným a definovaným v rovinách cílů kognitivních, afektivních i psychomotorických.</p>
Klíčová slova:	Mladší a starší školní věk, volný čas, zájmová činnost, cíle, zážitková pedagogika, hra, dramatická výchova, muzejní edukace, roční plán, historický kroužek, spolek
Anotace v angličtině:	<p>This thesis focuses on the creation of the yearlong plan of the activity of a history club for children of a younger and older school age. The theoretical section is dedicated to theoretical notions while working with children in their free time and while creating a plan. The practical section deals with legal action needed for founding a similar organization, as well as its funding and SWOT analysis. The last section deals with a</p>

	specific association and the plan of its yearlong activity, which is thematically divided and defined on a cognitive, affective, and psychomotoric levels.
Klíčová slova v angličtině:	Younger and older school age, free time, hobby, goals, outdoor education, game, drama education, museum education, yearlong plan, history club, founding
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: Dokumenty k založení spolku</p> <p>Příloha č. 2: Přihláška do spolku</p> <p>Příloha č. 3: Formulář rozpočtu k Žádosti o dotaci z prostředků města</p> <p>Příloha č. 4: History klub - dotazník</p> <p>Příloha č. 5: Kartičky do hry</p> <p>Příloha č. 6 a: Plánek trasy: „Po stopách smrti“</p> <p>Příloha č. 6 b: Příběhy míst: „Po stopách smrti“</p> <p>Příloha č. 7: Popis pokusu: Izolace DNA</p> <p>Příloha č. 8 a: Hrací karta: „Memoriál generála Laudona“</p> <p>Příloha č. 8 b: Disciplíny: „Memoriál generála Laudona“</p> <p>Příloha č. 9: Pomůcky k letnímu soustředění: Rozvrh hodin; Převody jednotek; Předloha kurentu; Německý text písně o Laudonovi</p> <p>Příloha č. 10: Šifra k noční hře</p> <p>Příloha č. 11: Fotogalerie History klubu, z. s.</p>
Rozsah práce:	83 strany
Jazyk práce:	Český jazyk